ET

MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA Budapest IX., Dimitrov tér 8.

A vizsgázó magányossága

Fotó: Erdős Tamás

Egyetemi TDK-konferencia

Az egyetem TDK-tanácsa 1983. december 22-én ülést tartott, amelyen állást foglalt az 1984. tavaszi egyetemi TDK-konferencia szervezéséről.

A konferenciát 1984. április 16—április 27. közötti időszakban rendezzük. A két hétre elnyújtott időtartammal az egyes szekciók időpontjainak ütközését akarjuk elkerülni.

A dolgozatok beadásának határideje: *1984. március 5.*

A dolgozatokat 4 példányban kérjük leadni az ipari üzemszervezési tanszéken Balaton Károly nevére. A dolgozatok beadásával egyidejűleg kérjük 1 példányban kitölteni a KISZ-bizottságon elhelyezett nevezési lapokat.

TDK-tanács

Kupasiker

A bajnokság őszi és tavaszi felvonása között a Közgáz férfikosárlabda-csapata a Magyar Népköztársaság Kupában játszott mérkőzéseket. Január 11-én Sopronban vendégszerepeltek, és magabiztosan jutottak a következő fordulóba. 26-án hazai pályán, a Kinizsi utcában látták vendégül az Állatorvosi Egyetem kosarasait. Már az első félidőben megnyugtató előnyt szereztek, a második játékrészben pedig az összeroppant ellenfél ellen egyre-másra érték el kosaraikat. A csaknem negyvenpontos győzelemmel bekerültek az MNK legjobb 16 csapata közé. A következő forduló párosítása még nem készült el, de a hazai élmezőny bármelyik csapata ellátogathat a Kinizsi utcába. A két győztes mérkőzés jegyzőkönyve:

Közgáz—ÁSE 112:75 (49:39).

Legjobb dobók: Móricz 25, Némethi 21, Nyiri 18, Hatházi 12, Koczka 12.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVI. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM — ÁRA: 1,40 FORINT — 1984. FEBRUÁR 2.

3,5 millió oktatástechnikára · lesz oktatói utánpótlás · gyorsul a rekonstrukció

Költségvetésről

A rektori tanács január 25-én több fontos napirendi pontot tárgyalt meg. Elsőnek az 1984. évi költségvetés egyes kérdéseiről tájékoztatta Komlósy Jenő gazdasági főigazgató a tanácsot. Ezzel kapcsolatban megjegyezték, hogy szinte évenként ismétlődik a tanács jogos igénye az iránt, hogy még novemberben módja legyen a tervezett költségvetéshez érdember szólni. Erre azonban nincs lehetőség miután a minisztérium rendszerint december 10-e táján közli az egyetemmel a keretszámokat, aminek alapján a költségvetést szinte rohammunkában néhány napon belül el kell készíteni a GH-nak, így megtárgyalására ebben az időszakban időhiány miatt nem kerülhet sor.

A költségvetési tájékoztatót több szempontból hiányosnak érezte a tanács néhány tagja. A GH jelenlévő képviselői hangsúlyozták, hogy a benyújtott írásos anyag objektív körülmények miatt ilyen informatív jelegű. Márciusban azonban, amikor az egyetemi tanács elé kerül a téma minden kérdésre kielégítő tájékoztatással készülnek. Erre az időpontra már olyan új dologgal is elő tudnak állni, hogy az egyes nagyobb tanszékek részére külön költségvetési keretet irányoznak elő a korábban felvetett kérésnek megfelelően. A rektori tanács végül is elfogadta a költségvetési tájékoztatót.

Oktatástechnikai kérdések

A közgazdászképzés korszerűsítésének oktatástechnikai kérdéseit vitatta meg második napirendi pontként a tanács. A téma előterjesztője Dobrovits Iván rektorhelyettes volt. Az oktatástechnika fejlesztésére több mint 3,4 millió forintot fordított az egyetem. Ennek folytán lépésről lépésre haladunk előre az oktatástechnikai bázis fejlesztésében. „Első lépésként 1982-ben létrejött a Veres Pálné utcai oktatástechnikai bázis. Alapvető rendeltetése egyrészt, hogy az egyetem oktatóit felkészítse a rekonstrukciót követő, időszakra, a korszerű oktatástechnikai eszközökkel felszerelt terek célszerű használatára, másrészt a helyi, a képzés sepciális jellegéből adódó igényeknek megfelelő audiovizuális ismerethordozók fejlesztése. Emellett jelentős részt vállal a tanárszakos hallgatók oktatástechnikai képzésében.

A Veres Pálné utcai bázison folyó tevékenység fejlődését illusztrálja néhány jellemző adat az eltelt három félévről. Míg az első félévben 3, a másodikban 7, az elmúlt félévben pedig már 11 tanszék oktatói vették igénybe rendszeresen a bázis szolgáltatásait. A foglalkozásokon a különböző oktatástechnikai eszközök használatában a vezető szerep az írásvetítőé. A bázis az elmúlt félév során 74 db filmet kölcsönzött külső cégektől. A legnagyobb „fogyasztó” az agrárközgazdasági tanszék. Folyamatosan bővíti a video-berendezések használatát. A képmagnókivezetéssel ellátott tévé beszerzésével pedig lehetőség nyílt a tévéműsorok felvételére. Zökkenőmentes rövid határidővel ki tudja elégíteni a fénymásolási igényeket”.

Dobrovits Iván tájékoztatott arról, hogy a közeljövőben a Zsil utcában is elkészülnek az ún. „tanári falak”. Oktatástechnikusok alkalmazásával és egyelőre egy mellékállású grafikussal is segíteni kívánják az oktatástechnika alkalmazását.

Az egyetemen egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik az oktatástechnika iránt. Szükség is van rá, hiszen a középiskolák ma már jól felszereltek oktatástechnikai eszközökkel, illetve a középiskolákból kikerült diákok képesek alkalmazni az oktatástechnikai célokra a személyi számítógépeket is. Ezért az egyetem oktatóinak azzal a részével, akik még nem ismerik, feltétlenül el kell sajátíttatni az oktatás keretében a technikai eszközök alkalmazását.

A tájékoztatóval kapcsolatban elhangzott egy kérés is: Miután jelentős az órák száma a központi épületben, ezért örülnének az oktatók, ha ellátnák néhány olyan eszközzel, az itt folyó munkát, amire szükségük volna. A könyvtár többek közt bejelentette, hogy szívesen készítenek egy oktató filmet a könyvtár használatáról. A tanácstagok jelezték továbbá, hogy az igények növekedésével szükség lenne egy egységes kiszolgáló szervezet létre.

(Folytatás az 5. oldalon)

Oktatási reformpályázat

A felsőoktatás korszerűsítésének folyamata előttünk áll. Az MSZMP KB Politikai Bizottságának 1981. februári, a Minisztertanács 1981. júniusi és 1983. decemberi határozatai, illetve az egyetemünkön eddig megtett lépések alapját jelenthetik az egyetem átfogó fejlesztésének. A közös gondolkodás és a közös megvalósítás munkájának dandárja azonban csak ezután következik.

Ebben kérjük pályázat formájában is az egyetem diákságának, közelmúltban végzett diákjainak és fiatal oktatóinak-dolgozóinak részvételét.

Pályázni lehet az egyetem, a felsőoktatás korszerűsítésére vonatkozó, szakmai igényű, tetszőleges terjedelmű dolgozattal, elsősorban a következő témákban:

1. A felsőoktatás reformjára vonatkozó elképzelések ezenbelül különösen a
   - felsőoktatás gazdaságtana, anyagi, gazdálkodási kérései,
   - felsőoktatás szervezése, intézményrendszere,
   - felsőoktatási reform kérdései nemzetközi összehasonlításban.
2. A közgazdász szakági koncepció kérdései.
3. Az MKKE-n folyó képzés és diákköntevékenység konkrét korszerűsítésével kapcsolatos elképzelések, ezenbelül pl.
   - egyes tantárgyak, tananyagok, tantárgycsoportok, szakok bírálata, fejlesztése,
   - az egyetemi közművelődés, diáksport- és intézményrendszerének fejlesztése,
   - a széles értelemben vett egyetemi diákköntevékenység és intézményrendszerének fejlesztése.

A pályadíjakat szakértők véleményének figyelembevételével az MKKE KISZ-bizottság ítéli oda.

A díjak: I. díj: 3000 Ft, III. díj: 2000 Ft, III. díj: 1000 Ft. Elismerések: 300—500 Ft.

A díjak visszatarthatók vagy átcsoportosíthatók.

A pályaművek beadási határideje: 1984. április 20.

A dolgozatok publikálását és felhasználását a KISZ-bizottság kezdeményezni fogja.

Gyors információ

A Fővárosi Tanács V. B. Közlekedési Főigazgatósága a Duna alsó rakpartján (Matróz csárdától délre eső területen az úttest széle és a támfal között) engedélyezte az egyetemi dolgozók és hallgatók részére a gépkocsiparkolást.

A testnevelés tanszék átköltözött a Kinizsi utcai oktatási épületbe, mivel az eddigi központi épületben levő tanszéki helyiségük tanteremmé való átalakítása vált szükségessé.

A testnevelési tanszék új telefonszáma 170-233/210 és 211 mellék.

A tűz- és munkavédelmi vezető (Csuka István) telefonszáma megváltozott; az új telefonszáma: 170-233/290 mellék.

Nívódíj az AIESEC-nek

Egyetemünk KISZ-bizottsága, annak önálló egyesületté válása alkalmával eddigi rendkívül hasznos és eredményes tevékenysége elismeréseképpen nívódíjjal tüntette ki az AIESEC, a közgazdászhallgatók nemzetközi szervezete magyar tagozatát.

A nívódíjat előzőleg a Kul-túra színházi kirándulásai (1982 februárban), az újjászületett KEN ('82 március), a Közgáz Klub Művészeti Hét című rendezvénysorozata ('82 április), a Rajk László Szakkollégium első nyári egyeteme, valamint az első Közgáz Évkönyv ('82 szeptember), a Közgáz Klub és a Ráday Klub megélénkülő tevékenysége ('83 április), a Társadalomelméleti Kollégium és nyári tábora ('83 október) és a KISZ-bizottság oktatási reform munkabizottsága ('83 november) nyerte el.

A kitüntetéshez ezúton is gratulálunk, és további sikeres munkát kívánnak a „magyar AIESEC-nek”!

Az egyetemi KISZ-bizottság

KÖZGAZDÁSZBÁL

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem és a Magyar Közgazdasági Társaság KÖZGAZDÁSZ BÁL-t rendez a Hotel Duna Intercontinentál termeiben 1984. február 17-én (pénteken).

A belépők ára 400 forint (vacsorával). Igényelhetők az MKKE KISZ-bizottságán Szabó Jánosnál elővétel.

(Cím: 1093 Bp., Dimitrov tér 8. Tel.: 176-692).

Mi lesz veletek fiatal oktatók?

Kari tanács

„Az ipari kar 35 év alatti oktatói körében végzett felmérés tapasztalatainak összegezése” című előterjesztés megtárgyalása volt a fő témája a január 26-i ipari kari tanácsnak.

Az anyag a kar 24, e korosztályba tartozó oktatójának *kérdőívek segítségével összegyűjtött válaszai alapján készült. Az ülés első része* a 8 oldalas előterjesztés *bírálatával telt el:* a fiatal oktatók munka és közéleti tevékenységéről itt található időmérleg biztosan pontatlan, mint ahogy több más megállapítás sem lehet igaz, *nem világos, ki mit ért egyes kérdések alatt stb.*

Ezután került sor a fiatal oktatók helyzetének mélyrehatóbb megközelítésére. *Vági Ferenc* (agrár tanszék) rákérdezett a napirendi pont felvetésének céljára. *A fiatalok élet- és munkakörülményeinek felmérése-e a cél, vagy annak a megvizsgálása, hogyan válhatnak a ma fiatal oktatói az egyetem jövendő professzoraivá, vezetőivé? Csáki Csaba* dékán e felvetésre válaszolva elmondta, hogy amikor az egyetemen napirendre került ez a téma, a kar álláspontja az volt, hogy *azt kell megvizsgálni, amiben helyi döntési lehetőségek vannak a jövő alakítása szempontjából. Nem az élet- és munkakörülményekre kell tehát a hangsúlyt fektetni, hanem a fiatalok menedzselésének problémájára.* A cél az, hogy mind a fiatal oktatók, mind az egyetem felé megfogalmazódjanak azok a követelmények, amelyek segítségével a gyakornokból a holnap tudós személyisége válhat.

Timár János (munkagazdaságtan tanszék) hozzászólásában többek között felhívta a figyelmet arra, hogy ha egy hallgató vizsgán egy kérdésre azt felelné, hogy 25-30 ember helyzetéről ilyen terjedelmes kérdőíves felmérési módszerrel kell meggyőződni, akkor valószínűleg kirúgnák. Jegyzékszerűen lehet — 24 ember esetén — minden egyes ember publikációinak számát stb. ismertetni. *A 24 embernek az a több mint fele, aki nem tud idegen nyelvet, hogyan tanít magyarul? Az oktatás nem lehet ellentétes a tudományos munkával,* mert aki az utóbbiban nem produkál, az oktatni sem tud. Az élet- és munkakörülményekkel azért ezen a szinten is foglalkozni kell annyiban, amennyiben ezek akadályozzák azt, hogy a fiatal oktatók bizonyos követelményeknek megfeleljenek.

Kerekes Sándor (technológiai tanszék) is *a szigorúbb követelményekre helyezte a hangsúlyt.* A fiatal oktatóktól bizonyos felzárkózási időszak biztosításával (és ennek tanszéki kádertervekben való rögzítésével), *követeltessék meg a két idegen nyelv ismerete.* A külföldi ösztöndíjak megszerzésében előre kellene lépnie az egyetemnek és *az sem igazán tartható helyzet, hogy egy fiatalnak legalább tíz évébe telik, mire lakáshoz jut.* Sajnálatos, hogy extra ritka eset, hogy az egyetemre viszszatér egy igazán nagy tudású, tehetséges ember, az ilyenek inkább elmennek innen.

Kiss László (ipari üzemszervezési tanszék), mint fiatal oktató foglalta össze saját és személyes beszélgetéseken szerzett tapasztalatait arról, hogy a felismert követelmények miért nem érvényesíthetők a fiatal oktatók körében. *Két problémacsomót különített el. Az egyik az egyetemhez való egzisztenciális kötődés hiánya. A fiatal oktatók alacsony keresetük miatt mellékjövedelmek keresésére szorulnak. A kihelyezett tagozatokon való tanítás anyagi stb. feltételei miatt nem megoldás, inkább becsületbeli ügy, tehervállalás a tanszék feladataiból.* Ha összevetjük pl. a kollégiumi szobában heti három alkalommal végzett korrepetálás kényelmével és hozamával, akkor különösen szembetűnő, hogy mennyire így van ez. *A másik probléma a tudományos kutatás egyetemi orientációjának hiánya. Például sem a külföldi ösztöndíjak, sem a gyakorlati munkában való időszakos részvétel problémájára nem képes az egyetem megoldást adni.* A most doktoráló korosztály számára az oktatási reform tisztázatlansága miatt hiányzik az a koncepcionális irány, amelynek segítségével szervezhetné a munkáját, amely kijelölné céljait. Ezt nem pótolja kielégítően a tanszékeken kapható személyes segítség.

Csáki Csaba összegezve a kar véleményét, hangsúlyozta a kölcsönös követelmények megfogalmazásának szükségességét. *Az egyetem egyrészt biztosítsa, másrészt követelje meg fiatal oktatóitól az oktatóvá válás, a didaktikai ismeretek, a számítástechnika, legalább egy idegen nyelv elsajátítását. Másrészt konkrét lépéseket kell tenni (pl. az ösztöndíjkérdésben, a fiatal oktatók fejlődését biztosító és megkövetelő tanszéki tervek kérdésében) a fiatal oktatók „tudományhoz értő” emberré válásának menedzselésében.*

A testület ezután doktori jelentkezéseket fogadott el, és tájékoztatót hallgatott meg egyéb kérdésekben.

K. S.

Beszámoló a szakszervezet 1983. évi gazdálkodásáról

Az 1983. évi költségvetésünk összeállításakor a szakszervezeti bizottság abból indult ki, hogy a várható árszínvonal emelkedést is figyelembevéve a legfontosabb célokra előirányzott összegek általában emelkedjenek, az üdültetési kapacitások ne csökkenjenek, a szociális segélyekre fordítandó összegek jelentősebben emelkedjenek, a nyugdíjasokat, különösen az alacsony nyugdíjjal rendelkező, egyedülálló, beteges nyugdíjasokat fokozottabban támogassuk. (Itt jegyezzük meg, hogy a nyugdíjasoknak 113 500.— Ft értékű támogatást adtunk.)

Az említett célkitűzéseket teljesítettük annak ellenére, hogy a kiadások tervezett összegéhez képest a tényleges felhasználások 139 ezer Ft-tal kisebbek lettek. A „megtakarítás" ugyanis csak formális, mert az lényegében 1984-ben többletköltségként merült fel.

A Csopak Sóstódombi u. 18. üdülőt a tulajdonos visszavonta s annak 52 368,— Ft-os bérleti díját nem utalhattuk át, helyette egy másik üdülőt keresünk s annak bérleti díja már 1984-ben jelenik meg; az említett bérleti díj megtakarítással szemben 37 820,— Ft többletkiadás merült fel egy terven felüli bérlemény (Balatonfenyves) díja miatt (tehát a kiadás csökkenés bérleti díjak miatt 14 500,— Ft). Elhalasztottuk a betervezett 47 000 forintos fogyóeszközbeszerzést az üdülők részére, elmaradt a káptalanfüredi üdülő belső kerítésének felújítására előirányzott 17 000 forintos kiadás. A kulturális kiadásoknál 70 000 forintos megtakarítás van a tervhez képest, ami elsősorban a buszigénybevételre vezethető vissza. A fentiek ellenére az 1983. évi tényleges kiadások 71 700,— Ft-tal (7%-kal) haladják meg az 1982. évit.

A kiadások fedezésére 1 357 800 Ft állt rendelkezésre, mely 98 000.- Ft-tal több, mint a tervezett összeg. Ez lényegében a nem tervezett tételek és az önköltséges üdültetésbevétel csökenésének együttes hatása következtében állt elő.

Bevételek

A bevételek és a kiadások említett alakulása miatt az 1983. évet 237 000,— Ft többlettel zártuk. Miután azonban az áthúzódó tételek az 1984. évi tervben nem szerepelnek, költségkihatásuk a költségvetési hiány növekedésében tükröződnek majd.

Bevételek

Bevételek	1982. tény	1983. terv	1983. tény	1984. terv
Tagdíjbevétel + külön részesedés	295.000	308.300	320.850	323.200
Üdültetésből	195.000	195.000	143.220	145.000
Eötvös	30.880	30.000	32.920	31.800
Kamat	66.000	-	53.300	-
Átfutó	49.850	-	73.430	-
Egyéb	28.170	20.000	18.080	-
R.alapból	563.750	706.600	716.000	700.000
Összes bevétel	1.228.650	1.259.900	1.357.800	1.200.000
Költségvetési hiány	125.700	-	-	87.500
Költségvetési többlet	-	-	237.050	-

Bevételeink a tervezett tételeket figyelembe véve az előirányzatoknak megfelelően alakultak. Ez alól csak az önköltséges üdültetésből származó bevétel jelent kivételt.

A tagdíjból az Eötvös-bélyegek értékesítéséből származó bevételek 4%-kal meghaladják a tervezett összeget.

Az eltérés magyarázata abban keresendő, hogy az állandó főfoglalkozású dolgozók létszáma s egyben a szervezett dolgozók létszáma is az év folyamán 10 fővel emelkedett.

A részesedési alapból sikerült biztosítani a betervezett összeget, a mintegy 10. 000.-Ft-os többletbevétel a segélykeret túllépésének fedezetéül szolgált.

Miután forgóalapunk döntő részét kamatozó betétszámlán tartjuk, kamat bevételre is szert teszünk. Az *átfutó és egyéb* bevételekből a lényegesebb tételek a következők: Káptalanfüreden a Húsipari Vállalat üdülőjében étkezést biztosítunk úgy, hogy a beutaltak a szakszervezetünkhöz befizetik az előfizetési díjat s azt mi átutalással juttatjuk el a szóban forgó vállalathoz (40 000,— Ft); a Salgótarjánban levő állami üdülő bevétele (23 000,— Ft) a legújabb rendelkezés értelmében az egyetemi költségvetést illeti meg (eddig az általunk átutalt összeget az R alapból visszakaptuk); a teniszpálya bérleti díjához az igénybevevők térítése 18 000,— Ft; a fennmaradó összeg pedig az autóbuszigénybevétellel kapcsolatos dolgozói hozzájárulás. Az utóbbival kapcsolatosan megjegyezzük, hogy

1984-ben szakszervezeti tagságunk kellő számú jelentkezés esetén az autóbuszt térítésmentesen veheti igénybe, az egyetemnek fizetendő használati díjat teljes egészében a szakszervezet viseli.

Az *önköltséges üdültetési bevétel* változásait (jelen esetben csökkenését) a tervhez képest a felnőtt—gyermek összetétel, az üdülési díjváltozás, valamint a Káptalanfüreden biztosított étkezési díj nagysága határozza meg. (1984-ben az étkezési költséget nem terveztük, mert lehetséges, hogy az üdülők közvetlenül fizetik be a Húsipari Tröszt üdülőjében). A szóban forgó bevételt némiképp csökkentette az is, hogy a belföldi kollégiumokban a térítési díjat 30,— Ft-ról 10,— Ft-ra mérsékeltük.

Kiadások

Kiadások	1982. tény	1983. terv	1983. tény	1984. terv
1. Szociális kiadások	1.021.250[a]	820.900	755.180	820.300
Segélyek	79.200	94.000	102.100	110.000
Üdültetés	901.550[a]	676.900	597,880	650.300
Egyéb szociális	40.500	50.000	55.200	60.000
2. Kulturális kiadások	206.000	306.500	235.800	300.000
Rendezvények:				
Nőnap	35.000	40.000	33.020	42.000
Névadó ünnepség	13.500	15.000	14.930	17.000
Pedagógus nap	6.850	9.000	12.350	10.000
Télapó ünnepség	40.000	40.000	37.800	43.000
Törzsgárda	5.000	7.000	1.700	7.000
Nyugd.rend. /kirand/	30.400	31.000	35.000	40.000
Egyéb rend.+autóbusz	63.950	152.500	90.500	121.000
TV előf., lapok, szakkör, okt.anyagok, mozi, szinház, stb.	11.300	12.000	10.500	20.000
3. Sportkiadások	25.250	40.000	37.830	52.000
4. Számadásvez: admin., bér, posta-bank költség, nyomtatvány, kiküld, értekezletek stb.	101.550	92.500	91.940	115.200
Összes kiadás:	1.354.350	1.259.900	1.120.750	1.287.500

a = Ebből felujitás 305.300.-Ft

Kiadások

A kiadások döntő részét mindig is a szociális kiadások tették ki. Ezenbelül is a legjelentősebb tétel az önköltséges üdültetésre fordított összeg.

Az előirányzott kiadásokhoz képest jelentkező lemaradás okait már említettük. Ugyanakkor meg kell említenünk, hogy az üdülést elősegítő támogatások nagyobbak, mint amekkorák a szociális kiadások között e címen szerepelnek. Az egyéb szociális kiadások között szerepel ugyanis a soproni üdülő építéséhez való kötelező hozzájárulás (a bruttó tagdíjbevétel 5%-ka = 31 000,— Ft). De ezen túlmenően a kulturális kiadások között is találhatók olyan tételek, amelyek a pihenést, üdülést szolgálják. Ilyenek pl.: a külföldi cserepartnerekkel való tárgyalás költségei; külföldi autóbusztúrák buszköltségei. Az üdültetés cím alatt szereplő összegek is sokféle költséget takarnak. Ezek között legjelentősebbek a bérleti díjak (67%); üzemeltetési és fenntartási költségek Káptalanfüreden (150 000,— Ft); kiküldetési díjak (saját gépkocsihasználattal) és jutalmak, karbantartási és felújítási költségek, valamint egyéb ráfordítások teszik ki a fennmaradó részt.

A segélyek tervezett összegét túlléptük, de a túllépés fedezését az R. alapból megkaptuk. Valójában

a segélyekre fordított összeg elérte a 212.000.-Ft-ot, melynek mintegy negyedét az R. alapból és negyedét az állami költségvetésből fedeztük. Ehhez az összeghez hozzá kell számítanunk azt a 26.500.-Ft-ot is, amit a szakszervezet egyszeri szociális támogatás címén az alacsony nyugdíjasok támogatására fordított.

E támogatás összege évről évre emelkedik és a pénz valóban odakerül, ahol arra igen nagy szükség van.

A kulturális kiadások

betervezett összege általában nem teljesül. A rendszerbeileg beépült tételek (rendezvények) közül a nőnap, a névadó és a télapó ünnepségek költségei normatív szabályozás alatt van, vagyis ezek változásai elsősorban az igényjogosultak számának alakulásától függ.

Legnagyobb a bizonytalanság a törzsgárdaünnepség költségkihatásainál. Ha ugyanis ez a pedagógusnapi ünnepséggel egybeesik, akkor költségei kisebbek (persze azért az érintettek létszámától is függ a kiadás nagysága).

A kulturális kiadásokon belül a másik leginkább bizonytalan tétel az autóbusz igénybevétele. Az igénybe vehető 8000 km költségét teljes egészében beállítottuk a tervbe, de a tényleges igénybevétel lényegesen kisebb volt, a megtakarítás nagyságára az is hatással volt, hogy a korábbi évekkel ellentétben az egyetemnek fizetendő térítési díj nem emelkedett (az 1984. évi tervnél ezért mérsékeltebb költségelőirányzatot vettünk figyelembe.

A mozi- és színházlátogatást, illetve a bérelt filmek vetítését fokozni kívánjuk s ezért a 1983 évi tényhez képest 6000,— Ft-tal magasabb összeget irányoztunk elő 1984-re.

Sportkiadások

egyetlen tételből (teniszpálya bérleti díja) álltak. 1983-ban sem kerültek megrendezésre olyan versenyek, ahol az egyetemi szinten első helyezetteknek jutalmat adhattunk volna. A megnehezült sportolási lehetőségek mellett a tömegsport jelentős fokozódására valószínűleg a jövőben sem számíthatunk, de reméljük, hogy az adottságokat jól ki tudjuk használni.

Az adminisztráció

költségei lényegében a tervnek megfelelően alakultak, az 1982. évi tényleges kiadásokhoz képest pedig csökkentek. Az utóbbi arra vezethető vissza, hogy részben alacsonyabb bérű dolgozót alkalmaztunk, sőt annak béréből is megtakarítottunk, mivel néhány hónappal ezelőtt más munkahelyre ment dolgozni, ugyanakkor helyettesítése még bérkifizetést nem igényelt.

★

A szakszervezeti bizottság 1984. januárjában, a bizalmi testület pedig februárban tárgyalja az 1983. évi gazdálkodásról szóló beszámolót, valamint az 1984. évi költségvetési előirányzatot.

Dr. Szerletics József
gazdasági felelős

Korlátozás

A Kinizsi utcai oktatási épületben levő étterem, büfé Köjál által meghatározott kiszolgálandó személyek számának betartása érdekében az alábbi korlátozó intézkedés szükséges.

Az éttermet, büfét 11.30—12.30 óra között „csak" a Kinizsi oktatási épületben dolgozók; 12.30—14.30 óra között a dolgozók és a hallgatók vehetik igénybe.

Mindannyiunk érdekében kérjük a jelzett időpontok betartását.

Riesz Miklós (1919-1984)

Mély megrendüléssel és fájdalommal fogadtuk a hírt, hogy 1984. január 28-án elhunyt dr. Riesz Miklós tanszékvezető egyetemi tanár, a közgazdaságtudományok doktora, aki több generációnak adta át fáradhatatlan lelkesedéssel és betegségében sem lankadó lelkiismeretességgel a gyakorlatban megszerzett és elméleti munkássága során folytonosan gyarapodó ismereteit. A pénzügyi tanszék minden munkatársa tanítványának vallhatja magát.

Jogásznak készült, de a diploma átvétele után a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankban helyezkedett el, ahol — ha nem is az volt megfogalmazott szándéka — több mint egy évtizedes munka során ismerte meg a bankgyakorlatot, amely megalapozta későbbi kiemelkedő elméleti munkásságát.

1949-ben került a Magyar Nemzeti Bankba, majd egy évvel később a Pénzügyminisztériumban a banktevékenységet irányító főosztályon dolgozott. Nem sokáig. Az 1952-es tanév indulásakor már az Antos István vezette pénzügyi tanszék oktatója, ahol megkezdte a pénzforgalom és hitel c. tárgy oktatását. Egyúttal — mert a tantárgyat fel kellett építeni — azt a szisztematikus kutató, elemző és rendszerező munkát, amely több jegyzetben, majd az egyetem falain kívül is elismeréssel fogadott Pénzforgalom és hitel c. tankönyvben öltött testet. Joggal állítható, hogy a közgazdasági irodalomban — a nemzetközi irodalmat is beleértve — elsőként írta meg a szocialista népgazdaság, pénzügyeinek egészét átfogó tankönyvet, amely nemcsak az egyetemi hallgatóknak nyújt új ismereteket, hanem mindig megfontolásra érdemes gondolatokat ad a gyakorló közgazdásznak is.

Tudományos munkájának hivatalos elismerése a közgazdasági tudományok kandidátusa, majd a közgazdaságtudományok doktora cím elnyerése. Több magas állami és szakmai kitüntetést kapott. Nemzetközileg is elismert tudós volt, ennek rangját adta meg, hogy beválasztották a Nemzetközi Állampénzügyi Társaság vezetőségébe. A vezetőségi tagság számára nem formai, protokoláris kötelezettséget jelentett, hanem aktív részvételt a nemzetközi tudományos közéletben. Számos országban tartott előadásokat, amelyek nevét határainkon kívül is ismertté tették.

Mintegy másfél évtizeden keresztül vezette a pénzügyi tanszéket. Elévülhetetlen érdemeket szerzett abban, hogy a különböző pénzügyi diszciplinák egymásmellettiségét a tantárgyak egymásra épülő rendszerévé fejlesztette. Munkatársait is tanulmányok vitatása, a különböző nézetek ütköztetése során tanította. A csendes beszélgetéseket néha szenvedélytől fűtött viták követték, de ezeken is mindig átsugárzott Riesz Miklós több évtizedes tapasztalatokon nyugvó bölcsessége, mások iránti tisztelete, embersége. Néha még közvetlen munkatársait is meglepte széles körű és mély irodalmi, művészeti tájékozottsága, hozzáértése. És még valami: optimizmusa.

Jelképes lehet az utolsó találkozásunk. Testi szenvedéseit előttünk is titkolva, utolsó emberi és tudományos kötelezettségének tett eleget, amikor a Magyar Tudományos Akadémián aspiránsa érdemeinek és munkájának méltatására kétszer is szót kért. A jelenlévők egy része sajnos nem értette minden szavát, mint ahogy számtalanszor előfordult a meg nem értése szakmai körökben is.

Míg élt, megtanulhattuk tőle, hogy a gazdaság legnehezebb időszakait is a hittel és szorgalommal végzett munka szebbé és jobbá teheti. Hitünkkel és szorgalmunkkal próbáljuk meg a majdnem lehetetlent: betölteni az űrt!

Vita egy francia—magyar közgazdasági szótárról

Diákképviselőként vettem részt az 1983. december 16-án rendezett szótárvitán a Nyelvi Intézetben, amelyen jelen voltak a felsőfokú intézmények képviselői, a Világgazdasági Intézet, az Agrárgazdasági Kutató Intézet, a Magyar Kereskedelmi Kamara és más intézetek, vállalatok szakértői és tudományos munkatársai.

A vita tárgya *Gaál Odette „Francia—Magyar Közgazdasági Szótár"* című munkájának bírálata és értékelése.

A szerző bevezetéséből megtudtam, hogy a szótár több mint 1600 főcímet és 11 ezer kifejezést tartalmaz, felöleli a közgazdaságtudományhoz kapcsolódó rokon tudományok leglényegesebb francia szókincsét is (pl. politológia, jog, társadalomtudomány...).

A szótár szerkesztésének újdonsága többek között az, hogy a szerző oktatási tapasztalataiból kiindulva azt a szótárkoncepciót alkalmazta, hogy minél több jelzői szerkezetet, kifejezést adott meg egy-egy terminus után, illetve szükség esetén példamondatot is. A másik újdonsága a szótárnak az, hogy összegyűjtötte és feldolgozta nemcsak a kapitalista, hanem a marxista közgazdasági terminológiát is.

A vita során *dr. Magyar Miklós*, az új-latin tanszék vezetője felolvasta a tanszéki vita elismerő értékelését és a két lektori vélemény ismertetése után átadta a szót a meghívott kollégáknak és szakembereknek. A hozzászólók *őszinte elismerésüket fejezték ki Gaál Odette-nek* magas színvonalú és alapos munkájáért, amely átfogja a francia közgazdasági szakszókincs mindazon részeit, amelyek ismerete szükséges a francia nyelvet használó magyar elméleti és gyakorlati közgazdászok, újságírók, diplomaták és külkereskedők számára.

Egyetértettek abban, hogy fontos lenne minél előbb kiadni az elkészült munkát, mivel ilyen jellegű szótár jelenleg Magyarországon nem áll a felhasználók rendelkezésére.

A meghívott hallgatók hozzászólásukban szintén sürgették egy ilyen szótár kiadását, mivel az nagy segítséget jelentene a számukra a francia szakterminológia elsajátításához.

Én is csatlakozni szeretnék ehhez a véleményhez és *tolmácsolni az egyetemünkön tanuló külföldi hallgatók véleményét. Igen hasznos volna, ha rendelkezésünkre állna egy ilyen francia—magyar közgazdasági szótár, többen vagyunk ugyanis, akik franciául beszélünk, és sok nehézség árán próbáljuk megérteni a magyar szakkifejezéseket.* Örülünk e szótár elkészítésének és köszönetet mondunk Gaál Odette adjunktusnak a jó kezdeményezéséért. Támogatjuk a Nyelvi Intézet erőfeszítését abban, hogy minél előbb megjelenjen a szótár, mely komoly mértékben elő fogja segíteni francia nyelvi képzésünket.

MRCELO NABALY KAKÉ

Elmélettörténet — angolul, japánul és kínaiul

Nobel-díjra Robinson asszonyt javasolta

Tudomásunkra jutott, hogy Mátyás Antalnak, az elmélettörténet tanszék vezetőjének „A polgári közgazdaságtan története az 1870-es évektől napjainkig" című könyvét a közeljövőben kínai nyelven is kiadják. E hírrel kapcsolatban szerettem volna pontosabb információkhoz jutni, mikor irodájában felkerestem Mátyás Antalt egy rövid beszélgetésre.

— Köztudomású, hogy korábban a könyv már angol nyelven is megjelent. Milyen volt az angol megjelenés nemzetközi visszhangja, illetve milyen előzmények után jelentették be a kínaiak fordítási igényüket?

— Valóban, a könyvet 1980-ban angol nyelven is kiadták. Az Akadémia Kiadó tett ajánlatot a megjelentetésre. Megmondom őszintén, félve adtam meg beleegyezésemet, tartottam az általában igen kritikus nyugati bírálatoktól. Szerencsére rendkívül kellemesen kellett csalódnom. Egy-két év múlva jelentek meg az első recenziók, s nem túlzás, ha azt mondom, felettébb pozitív tartalommal. De legjobb lesz, ha bizonyságképpn megmutatok belőlük párat. (Nagy köteg papírt vesz elő, amerikai, angol, svájci, kanadai, francia, holland szaklapok fénymásolt cikkeit.) Íme néhány idézet:

Emory Law Journal, Atlanta (USA):
„Kétségkívül a témára vonatkozó könyvek közül egyike a legátfogóbbaknak . . .
. . .mélységében és az átfogott területet illetően is egyedülállónak tekinthető".

Revue Des Livres (Franciaország):
„Kiváló tankönyv, amit intellektuális mélységében a nagyon jól ismert Narc Blaug könyvvel lehet egybevetni." (A nyugaton legismertebb elmélettörténeti könyv az említett szerzőnek a 60-as évek elején megjelent munkája, ő azonban már nem foglalkozik a témával.)

Separatum Kyklos (Svájc):
„A könyvet eredetileg a budapesti közgazdasági egyetem elmélettörténet tanszékének vezetője tankönyvként írta, és rögtön meg kell mondanunk, hogy a diákjai szerencsések, mert ilyen jól informált, és szellemileg agilis kalauzt kaptak a modern közgazdaságtan útvesztőjén át . . ." „. . . semmiféle főbb fejlődési vonal nem maradt ki a könyv kereteiből, és a tárgyalási mód bármely nyugati szerzőnek a becsületére válna."

A nyugati fogadtatásról még annyit, hogy Horváth János, az Indiana állambeli Butler egyetem professzora szerint mind az ő egyetemükön, mind jó néhány más amerikai egyetemen tananyagként oktatják a könyvet.

Szocialista részről Romániában és Csehszlovákiában jelentek meg eddig recenziók (ugyancsak pozitív méltatással), de tudomásom van róla, hogy a Szovjetunióban is készül már véleményezés.

A könyvet egyébként itthon is elismerték, 1982-ben Akadémiai-díjat kapott.

Rátérve az újabb fejleményekre, talán a kedvező nemzetközi fogadtatásnak tudható be, hogy az egyik legtekintélyesebb angol könyvkiadó, a MacMillan cég jelentkezett, hogy újra ki szeretnék adni angolul a könyvet. Természetesen örömmel adtam beleegyezésemet, azzal a kikötéssel (melyet elfogadtak), hogy a 10. fejezetet, amely az inflációval foglalkozik, teljesen újra írom, és más fejezeteket is kiegészítek, korrigálok néhány helyen. Így körülbelül 220 oldalnyi új anyag került a könyvbe, a kihagyott, megváltoztatott részek helyére. A szerkesztés már folyik.

Időközben jelentkeztek a japánok is, a fordítás már befejezéséhez közeledik, s idén mindenképpen sor kerül a megjelenésre is.

A Kínai Nagykövetség kereskedelmi attaséja tavaly december elején keresett meg, s kész tények elé állítva közölte, hogy a könyvet javában fordítják kínaira, mindössze szerzői előszót, fényképet, tudományos önéletrajzot kért, és a recenziókból egy csokorra valót, a hátsó borítóra. Véleményem szerint az ő érdeklődésük azzal magyarázható, hogy bennük is kialakult az a felismerés, ami a többi szocialista országban is, miszerint nem lehet művelt marxista közgazdász az, aki nem tart lépést a nyugati közgazdaságtudomány fejlődésével. Mivel nálunk ilyenirányú kutatások nemigen folytak, ezért eshetett a választásuk erre a könyvre.

Végül, csak a teljesség kedvéért említem meg, hogy nemrég kaptam értesítést Rio de Janeiróból, mely szerint foglalkoznak a gondolattal, hogy portugálra is lefordítják a könyvet, Nekik azt tanácsoltam, hogy várják meg a kibővített angol kiadás megjelenését.

— Valamit ha hallhatnánk a munkájával kapcsolatban, hogyan gyűjti az anyagot a könyvhöz, milyen elv alapján kerül vagy nem kerül bele egy elmélet, illetve készültek-e hasonló munkák más szocialista országokban?

— 34 éve, már hallgató korom óta foglalkozom a témával. Olyan szerencsém volt, hogy a Közgazdasági Egyetem elvégzése után rögtön erre állhattam rá, s azóta is csinálom. Munkám 80 százalékát teszi ki a tudományos kutatás, ez azonban szorosan összefonódik az oktatói munkával, magyarul, saját kutatási eredményeimet adom elő. Az anyaggyűjtést főleg folyóiratokból végzem, ugyanis az új dolgok sosem a néha 4—5 éves késéssel megjelenő könyvekben, hanem a szakfolyóiratokban találhatók. Én is ezt a módszert követem, ha valami számottevő részeredmény elkészül, megpróbálom valamelyik folyóiratban megjelentetni. Jelenleg, mivel a magyar kiadás elfogyott, egy új, bővített kiadást készítek elő. Egy-két hónapon belül jelenik meg a Kossuth Könyvkiadónál önálló könyv formájában egy, az 1979 óta végbement fejleményeket tartalmazó összeállítás. Az új kiadás bővítménye is nagyrészt ezt az anyagot fogja tartalmazni. Sajnos a magyar könyv munkálataival mostanában elmaradtam egy kicsit, mert az új angol nyelvű kiadás előkészítése sok munkával jár.

A rendező elvvel kapcsolatban annyit lehetne elmondani, hogy mivel a könyv tankönyvnek készül, a logikus, konzisztens felépítésre nagy súlyt próbálok helyezni. Emiatt, ha olyan elmélet bukkan fel, melyet még nem tudok a könyv logikai keretei közé illeszteni, akkor azt kénytelen vagyok kihagyni a tárgyalásból. Lényeges elméletek azonban, s itt hadd hivatkozzak nyugati kritikusaim véleményére, nem maradnak ki a könyvből.

Hasonló munkák egyébként készültek a szocialista táboron belül, természetesen ugyancsak marxista alapú megközelítéssel. Fő különbségként talán azt lehetne megjelölni, hogy viszonylag az én könyvem öleli fel a legnagyobb területet, ez a legrészletesebb.

— Milyennek látja a magyar közgazdaságtan nemzetközi pozícióját? Tapasztalható-e magyar részről törekvés polgári elméletek átvételére, beépítésére, illetve megfigyelhető-e hasonló igény a polgáriak részéről a szocialista eredmények iránt?

— Úgy vélem, a magyar közgazdaságtan mind a szocialista táborban, mind azon kívül eredményeivel elismerést vívott ki magának. Polgári részről igenis tapasztalható érdeklődés, főleg a matematikus közgazdászok eredményei, illetve azok iránt, az elméletek iránt, melyek az ő általuk (mármint a polgáriak által) felvetett, vizsgált problémákkal foglalkoznak. Sokat tanultak például Oskar Lange, Kalecki, Kantorovics, Kornai János, Erdős Péter munkáiból. Az átvételi törekvés magyar részről is megfigyelhető, jó néhány kutatóintézet figyeli a polgári kutatásokat, s a számunkra is hasznosítható eredményeket igyekeznek a marxista elmélet gazdagítására felhasználni. Így például az új PG tananyag jelentős mértékben épít be magába polgári eredményeket Erdős Tibor, a szocialista növekedési elméletet fejlesztette tovább, erősen támaszkodva a polgári növekedési modellekre.

— Végül még egy kérdés. A mai polgáriak közül kiket tart különösen nagyra, kik Ön szerint a nyugati közgazdaságtan jelenlegi vezető egyéniségei?

— Nagyon sokra becsülöm az angol Robinson asszonyt, mikor eddig felkértek arra, hogy tegyek javaslatot közgazdasági Nobel-díjra, szinte mindig javasoltam. Eredményei alapján feltétlenül megérdemelné, s hogy eddig mégsem kapta meg, az talán rendkívül kritikus egyéniségének tudható be. Különösen Hicks és Samuelson nevét tudnám még kiemelni, akiknek szerteágazó kutatási tevékenységét csodálom, azt, hogy milyen sok területen tudtak maradandót alkotni.

— Köszönöm a beszélgetést!

Zsubori Ervin

Hátha ezt húzom . . .

Az első félév után . . .

Általában 2 kérdés volt

(Sajnos a Közgazdásznál nem szokás visszatérni a korábban beharangozott témákra. Ezúttal azonban engedtessék meg nekem, hogy kivételt tegyek a szabály alól.)

Örömmel olvastam *Komócsin Sándor* két cikkét a Közgazdász májusi, illetve szeptemberi számában, amelyekben *meleg hangon invitált Berecz János* (a Népszabadság főszerkesztője) *alternatív tárgyára.* A cikkek szerint filozófia tanszéknek ez az új tárgya a szocializmus aktuális kérdéseivel foglalkozik, *azoknak ajánlott, akik „a szellemi izgalmat keresik",* Berecz elvtárs csak nagyon aktív hallgatókat vár stb.

Azóta (szeptember óta) eltelt egy félév. *Mi történt ezalatt a szemináriumon?* Harminchatan jelentkeztek (25 nappali és 11 esti hallgató). *Jelen voltak a szemináriumokon, átlagosan 10—15-en.*

Az aktivitásról: általában egy-egy szemináriumon *2, azaz (kettő) kérdés hangzott el.* Összesen. És meglepő módon *mindig ugyanaz az ember tette fel azt a kérdést.* Igaz, hogy így ezek *a szemináriumok inkább előadásjelleget öltöttek.* Ilyen előzmények után javasolta Berecz elvtárs, hogy *az utolsó szemináriumon kérdezhetünk. Bármit, ami érdekel minket.*

Megjegyzendő, hogy ezt a bizonyos félév végi utolsó szemináriumot *december 22-én,* a szemeszter utolsó hetének utolsó előtti napján tartottuk; *14-en voltunk.* Ebből egy „kívülálló" — fiatal műszaki értelmiségi, *a többiek zömmel estisek. Kérdeztek.* Méghozzá sokat. *A fiatal értelmiségiek helyzetéről, a választási rendszerről, szocialista szomszédaink bel- és külpolitikájáról, a reformról, a szakszervezetről, a népi ellenőrzés működéséről* — hogy csak néhányat emeljek ki a kérdések közül, mutatóba.

A tényekhez tartozik, hogy ezen az alternatív tárgyon a nappali tagozatosok döntő többségben vannak. Állítom, hogy akármennyire is utolsó hétre esik december 22., akármennyire is a nyakunkon a vizsgaidőszak és a karácsony, nem igaz az, hogy a negyedéves közgázosoknak ne lenne másfél órájuk arra, hogy meghallgassák Berecz Jánost! (Vagy akárki mást, aki minket érintő és számunkra fontos kérdésekről beszél.) *Nem igaz az, hogy* az említett kérdések *nem érdeklik a negyedéveseket, akik nemsokára pályakezdők lesznek,* és a saját bőrükön fogják érezni mindazt, amiről szó esett! (Fiatal értelmiségiek kezdőfizetése, lakáshelyzet stb.)

Még csak annyit: vállalom, hogy ez az én szubjektív véleményem. Akinek nem tetszik, elmondhatja a Közgazdász lapjain az ellenvéleményét. (No, persze azt várom, hogy érveljen is az igaza mellett!) *Szeretném, ha reagálnának az érintettek közül is mindazok, akiknek az ügyről bármiféle véleménye van.* És azt szeretném, ha — véleményüket nyíltan vállalva — a Közgazdász lapjain reagálnak és nemcsak úgy egymás között, „suttyomban". *(Bár kissé pesszimista vagyok.* Ugyan, hogyan lehetnék annyira „beképzelt", hogy azt hiszem éppen az én cikkem fogja felrázni az egyetemen uralkodó langyos vizet?)

Dukász Anna

Perdöntő-e a zéhá?

Vita

Köztudomású, hogy a diák írni. A hallgatók jelentős része is a célja, szerepe. *Járjuk körül egy kicsit a témát* oktatóink segítségével, egyúttal értékelést is adva róla.

KOLLARIK AMÁLIA, KER. KARI DÉKÁN:

Az alap legyen az, amit a tanulmányi és vizsgaszabályzat mond a zéhá szerepéről, funkciójáról, azaz *a hallgatók felkészülésének ellenőrzésére szolgál.* Ha ebből indulunk ki, mint *formális követelménynek megfelel.* Ami jelenleg egyes tárgyakból *hiányzik, az szerintem ösztönző funkciójának nagyobb fokú kihasználása.* A folyamatos évközi munkára való kényszerítésnek *össze kell kapcsolódnia a jutalmazással.* Ha valaki évközben rendszeresen és jól dolgozik, az kapjon „kedvezményt" a vizsga jegyéhez vagy *kapjon megajánlott jegyet.* Általánossá kellene tenni a megajánlott jegy gyakorlatát. Természetesen egyetlen zéhából nem lehet lemérni a félév anyagának elsajátítását. Ehhez *az írásbeli beszámolókat sűríteni kellene,* illetve össze lehetne kapcsolni más jellegű kötelező, vagy önként vállalt feladatokkal, például házidolgozattal, tanulmányi versennyel, TDK-munkával stb. Ez természetesen többletterhelést jelent mind a diáknak, mind a tanárnak, de meggyőződésem, ha a jutalmazás nem marad el, akkor ezt a terhelést a diák vállalja, de a tanárnak sem közömbös, hogy hallgatója milyen eredménnyel dolgozik. Véleményem szerint a tanár-diák kapcsolatot illetően is sokkal több lehetőség van a zéhá-rendszerben, mint amit kihasználunk. Tehát *eltekintve a konkrét jegytől, nemcsak általános értékelés lenne szükséges, ahol a tipikus hibákra, a jó megközelítésekre figyelmeztet a tanár, hanem személy szerint is értékelni a hallgató munkáját, hangsúlyt adva erősségeinek, hiányosságainak.* Ez a tanártól sok plusz munkát követel. Tudom, sokan megcsinálják, de van, aki nem. Jó lenne, ha minél többen tennék meg. Az írásbeli beszámolóknak (elsősorban az elméleti tantárgyaknál) *íráskészséget fejlesztő szerepe is van.* Az évközi munkának — és a zéhának is — megvan az az előnye is, hogy *nem jár olyan közvetlen következménnyel, mint egy vizsga, ami „élesben" megy.* Aminek nagyon *ellensége vagyok, az a puskázás,* akár zárthelyin, akár a tényleges vizsgán követik el. Ezért nagyon elítélem a diákot, aki elköveti, de a tanárt is, aki bármiféle elgondolásból ezt elnézi. Végeredményben nemcsak olvasni, hanem írni-olvasni tudók, nem általában értelmiségiek, hanem *szakértelmiségiek képzésével foglalkozunk az egyetemen, még a zéhák is jelentenek egy-egy pici láncszemet ebben a folyamatban.* Amit személy szerint helyes, *követendő és korrekt dolognak tartok, az például a statisztikai tanszék módszere.* Statisztikából *nemcsak kényszerítve, de ösztönözve is van a diák a folyamatos évközi munkára,* mert ez megjelenik a vizsgajegyében is. Hiszen ez a követendő és szélesítendő út. *Jónak tartom a külkereskedelmi tanszék, a gazdaságföldrajz, de még jó néhány további tanszék azon gyakorlatát is, hogy a tanulmányi verseny, a versenydolgozat alapján jegyet ajánlanak, vagy plusz jegyet ajánlanak, vagy plusz egy jegyet adnak a hallgatónak vizsgaeredményéhez. Jó példa erre a belkereskedelmi tanszék által rendezett tanulmányi verseny is.*

RÉVÉSZ FERENC DOCENS, FILOZÓFIATANSZÉK:

Véleményem szerint *elméleti tárgyak, így a marxizmus—leninizmus esetében is megállapítható, hogy a zárthelyik rendszere az egyetemen nem megfelelő számonkérési forma.* Amikor kezdetben a zárthelyit alkalmazni kezdték, minden bizonnyal pozitív tapasztalatokat hozott. Azóta azonban, mint minden jó, általános rendszerré vált, és *átcsapott saját ellentétébe, több zavart okoz a tanulmányi munkában, mint amennyi haszna van.* Közismert, a mai egyetemi hallgató ideje tanrendi előadások, szemináriumok, gyakorlatok, egyéni tanulás, irodalomfeldolgozás által túl szét van parcellázva, valamint számára mindez olyan adottság, melyek meghatározzák, *kényszerpályára viszik tanulmányi munkáját, nem adva lehetőséget egyéni érdeklődésre a különböző tárgyak közötti, a hallgatók által történő rangsorolásra, az idővel való gazdálkodásra* Ha pontosak akarunk lenni, akkor itt megszorítással úgy mondanám, *a hallgatóság egy vékony rétege* a nagyobb tehetséggel, *a nagyobb intenzitással bírók jobb helyzetben vannak a túlnyomó többséggel szemben.* Ha ebben a helyzetben egy tanszék bevezeti a zárthelyit, mint évközi ellenőrzést és külső kényszert az adott tárggyal való foglalkozás javítására, biztosan jó lesz a tapasztalata. *Ha több tanszék bevezeti a zárthelyit, ezzel hátrányos helyzetbe kerülnek azok a tárgyak, ahol ezt nem vezették be, és privilégizálttá válnak az előbbiek. Ha minden tantárgyból van zárthelyi, akkor az annyi, mintha egyikből sem lenne, tehát ott vagyunk, ahonnan elindultunk.* Azaz még jobban gúzsba kötöttük a hallgatóságot, még kevésbé maga dönti el, hogy osztja be, hogy használja fel idejét. Az önálló döntéseken alapuló időfelhasználás, a tárgyak közötti differenciálás elvétele az egyik oldalon és az önállóságra nevelés a másik oldalon, *ez egyenlő az önállótlanodással.* Úgy vélem, ez az ellentmondás nem a racionalizmus gyümölcse. Ha szabályozás révén nem minden tanszék írathat zárthelyit, csak a privilégizáltak, akkor sem változik semmi, mert a hallgatóság egyébként is szűkös kapacitása alatta van a zárthelyi következtében jelentkező időszükségletnek. *Minél jobban dolgoznak, minél nagyobb követelményt támasztanak a zárthelyivel szemben, annál inkább feleméstik a hallgatók más tárgyra fordítható idejét.*

Filozófiából nincs zárthelyi, röpdolgozatot íratunk, ez enyhébb formája a zárthelyinek. Funkciója a szemináriumi foglalkozásokra történő felkészülés ösztönzése. Kétszer íratunk röpdolgozatot váratlan időben azzal a céllal, hogy a hallgatóság évközben rendszeressen olvasson, folyamatosan készüljön, ne hagyjon mindent a vizsgaidőszakra. *Filozófiai-világnézeti gondolatok megértésének vitákra, érési időkre van szüksége. Sem az egyik, sem a másik a mi tömegoktatásunkban a zárthelyi és a tanrendi követelmények miatt nem alakul ki spontán módon. Még elkötelezett a filozófia iránt érdeklődő hallgatók is „tűzoltómunkát" végeznek,* engednek a kényszernek és azt a tárgyat teszik félre, amiből a számonkérés időben távol van. Ezért, ha tetszik nekem, ha nem, ha egyetértek vele, ha nem, az *adott feltételek* mellett indokolt filozófiából röpdolgozatot íratni. Még akkor is, ha tudom, hogy a hallgatóság leleménye, kapcsolatrendszere, veszélyérzete olyan kifinomult, s e kérdésben kommunikációs rendszere oly tökéletes, hogy a váratlanság tényezőjét nagymértékben le tudja küzdeni, és korlátozni képes a folyamatos tanulás megvalósítását célzó erőfeszítéseinket.

Végezetül azonban azt is meg kell mondjam, az egész tanulmányi folyamatból nem ragadható ki egy forma, egy módszer, egy tény, ha az egészszel „baj van", ha az egész reformra szorul. A felsőoktatás és benne a *közgazdászképzés reformja, korszerűsítési részeként* érdemes vitatni a zárthelyik rendszerét és eredményességét.

A témát nem tekintjük lezártnak. Igyekszünk megszólaltatni más oktatókat és természetesen a hallgatókat is. Várjuk a véleményeket.

B. J.

JAVASLAT

A felsőfokú közgazdasági képzés távlati fejlesztésére

A felsőoktatás távlati fejlesztését előirányzó párt- és kormányhatározatok nyomán megkezdődött a fejlesztési koncepció kidolgozása. A „Javaslat a felsőoktatás távlati fejlesztésére" című vitaanyag szakmai és társadalmi vitái után jelen javaslat az egyik nagy képzési terület, a közgazdaságtudományi szakág fejlesztésének kérdéseit kívánja feltárni.

A fejlesztési javaslat

— elsődleges célja, hogy meghatározza a képzésben részt vevő intézmények körét és funkcióit, a képzés általános tartalmi követelményeit, az oktatási rend és folyamat korszerűsítésének lehetséges irányait és módozatait;

— a szakterület fejlesztési tervével párhuzamosan foglalkozik a korszerűsítéshez szükséges tárgyi, személyi feltételekkel is;

— nem tér ki azonban az egyes intézmények és szakok sajátos kérdéseire. Ezeknek az intézmények által az 1984. év folyamán készítendő helyi fejlesztési koncepciókban, illetőleg a kidolgozandó új tantervi irányelvekben kell, helyet kapniuk.

I. A képzéskorszerűsítés célja és fő irányai

1. A hazai és nemzetközi *gazdasági viszonyok változása* egyre újabb és egyre több követelményt támaszt, amely elől az oktatás nem térhet ki, sőt

föl kell karolnia az új követelménynek megfelelő ismeretanyag, az új készségek kifejlesztését biztosító oktatási módszerek egyetemi és főiskolai elterjesztését.

A gazdasági szakembereknek ma bonyolult világgazdasági viszonyok között kell gazdálkodniuk, sokkal nagyobb önállósággal, mint korábban, és a jövőben ez a tendencia csak erősödik. Egyre szerteágazóbbá, sokoldalúbbá válik a belső és a külső információrendszer, amelynek megismerése és működtetése nyilvánvalóan alapvető feltétele a gazdasági szakemberképzésnek. Nélkülözhetetlen az új technika alkalmazására való fölkészítés éppen úgy, mint az új elméletekben való eligazodás elősegítése.

A képzéskorszerűsítést azonban nemcsak a kétségtelenül növekvő új követelmények indokolják, hanem egyes korábbi reformelemek vontatott megvalósulása és részleges sikertelensége is. Ilyen pl. a felsőfokú közgazdasági intézmények és más profilú felsőfokú tanintézetek gazdasági szakemberképzésének összehangolatlansága. (Ellentmondásos az egyetemi és főiskolai közgazdászképzés, és a felsőfokú képesítést nyújtó iskolarendszeren kívüli tanfolyami „szakképzés" szakmai jogosítványrendszere is.

2. Mindez önmagában is indokolttá teszi a gazdasági szakemberképzés továbbfejlesztését, aminek

fő irányát több alapvető tényező határozza meg:

— a gazdálkodás konkrét rendszerét és módszerét determináló gazdaságpolitikai cél- és eszközrendszer változásának iránya,

— a felsőoktatás komplex rendszerének politikai és szakmai fórumokon kiérlelődött fejlesztési koncepciója,

— a közgazdasági tudományok fejlődése és új eredményei.

A felsőfokú gazdasági szakemberképzés korszerűsítését meghatározó *gazdaságpolitikai elkötelezettségünk* mindenekelőtt az intenzív gazdaságfejlesztést célzó, vállalati önállóságot növelő, piaci versenyhelyzetet teremtő, eszközáramlást biztosító irányítási rendszer kialakítását jelenti. A gazdasági szakemberképzés fejlesztésének kulcskérdése, hogy olyan végzetteket bocsássanak ki felsőoktatási intézményeink, akik az új követelményeknek megfelelően, a változó vállalati és központi gazdálkodási, gazdaságirányítási funkciókat és tevékenységeket magas színvonalon képesek ellátni. Ehhez természetesen folyamatosan elemezni kell a gazdasági szférában folyó munkát, a konkrét feladatokat, lehetőségeket és azok változásának főbb irányait.

3. A gazdasági szakemberképzés fejlesztésének másik fontos alapja

a felsőoktatás egészének távlati fejlesztési iránya, amit a Minisztertanács erre vonatkozó határozata erősített meg, leszögezve, hogy a felsőoktatásnak elméletileg szilárdan megalapozott tudást kell adnia és egyben önálló alkotó gondolkodásra és tájékozódásra kell nevelnie. Ennek érdekében a fejlesztés során a szélesebb szakmai alapozó ismereteket nyújtó, tovább építhető, a későbbi szakosodást biztosító átfogóbb szakképzési profilokat kell elsősorban kialakítani.

Olyan intézménytípusokra és tantervekre van szükség a gazdasági felsőoktatásban is, amelyekben az adott szakirányon belüli különböző képzési szintek, az egymással kombinálható képzési irányok, a különböző összetételben egymásra építhető szakok, az intézményi keretek állandó bontása és újjászervezése nélkül is lehetővé teszik a társadalmi szükségletekhez rugalmasabban alkalmazkodó felsőfokú képzést. Föl kell számolni a merev, felaprózott tantárgy-struktúrát, a kis óraszámú, egymás közötti összefüggésükben kidolgozatlan tárgyak helyébe integráló, a szakma, a választott hivatás átfogó kérdéseit megvilágító tárgyakat kell kialakítani.

4. A felsőoktatás távlati fejlesztési koncepciójából eddigiekben tartalmilag idézettekhez hozzá kell tennünk, hogy a gazdasági szakemberképzéssel egyidejűleg *értelmiségképzés* is folyik, amit a képzés-korszerűsítés szakmailag alátámasztható fő irányai mellett nagyon lényeges figyelembe venni.

Az értelmiségképzés a szakmai ismeretek és készségek mellett általános műveltséget, kulturált, a szocialista együttélés normáinak megfelelő életformát, kommunikációs és kapcsolatteremtő készséget, társadalmi aktivitást, az újra, a haladóra fogékonyságot, pontosabban mindezekre való alkalmasság és készség kifejlesztését jelenti. Ez egyaránt igényli a felsőoktatástól az idevágó ismeretek megszerzési lehetőségének biztosítását, valamint a kívánatos készségek kifejlesztési lehetőségeinek megteremtését, részben az oktatási folyamat keretében, részben a másodlagos közösségekben végzett és szervezett munka, illetve elfoglaltság révén

és nem utolsósorban az egyetemi, főiskolai, állami és társadalmi intézményrendszerben kialakult gyakorlat példáján keresztül.

5. A képzési célkitűzések meghatározásánál tekintetbe kell venni továbbá, hogy korunkban *a képzés, tanulás nem fejeződik be az* egyetemi, főiskolai *diploma megszerzésével.* A tudományok gyors fejlődése, a gyakorlat szüntelen változása permanens tanulásra késztetnek. Ebből következik, hogy

az oktatási, szakemberképzési folyamat tervezését, szervezését a képzési szintek struktúráját átfogó tevékenységként, a továbbképzéssel egységes rendszerként kell kezelni.

Tekintetbe kell venni azt is, hogy a gazdasági szakemberek jelentős része várhatóan vezetői funkciót fog betölteni. Ezért szükség van az alapképzésben nyújtott ismereteknek a vezetői szituációk, az emberi kapcsolatok megérzéséhez, kezeléséhez elengedhetetlen információkkal való kiegészítésére.

6. A képzéskorszerűsítés fő irányainak kijelölése, ezen irányok elérésére való törekvések során

figyelembe kell venni a felsőoktatás továbbfejlesztésének, a reformfolyamatoknak meglevő korlátait is. Ide sorolhatók az anyagi-tárgyi feltételek szűkössége, a szervezeti, szervezhetőségi korlátok és mindenekelőtt a személyi feltételek részleges hiánya.

Látni kell azt is, hogy az oktatási folyamat radikális változtatása kétségtelenül kockázattal járó beavatkozás, amit csak akkor szabad választani, ha a kockázatot minimalizáljuk, illetve a siker reményére viszonylag nagy esélyünk van.

A konkrét fejlesztési elgondolások kidolgozása során ezeket a visszahúzó erőket messzemenően figyelembe kell venni, tudomásul véve azt is, hogy a korlátok korántsem okoznak fejlesztési cselekvőképtelenséget. Különösen áll ez az anyagi és szervezeti korlátokra, de bizonyos értelemben a személyi korlátokra is.

II. A főiskolai képzés struktúrája és a fejlesztés fő irányai

1. A főiskolai oktatás *elsődleges feladata* a vállalati, szövetkezeti, intézményi (továbbiakban vállalati) gazdálkodás magas szintű ellátására alkalmas szakemberek kiképzése.

Magyarországon jelenleg három önálló gazdasági főiskola működik: a *Pénzügyi és Számviteli Főiskola* budapesti, salgótarjáni és zalaegerszegi intézetei. A főiskolán a következő szakok működnek:

— Vállalatgazdálkodási szak,
— ipari ágazat,
— mezőgazdasági ágazat,
— kereskedelmi ágazat,
— belkereskedelmi specializáció,
— külkereskedelmi specializáció,
— Pénzügyi szak,
— Rendszertervező szak,

A Külkereskedelmi Főiskola Budapesten, ahol

— külkereskedelmi áruforgalmi szak és
— külkereskedelmi idegen nyelvű levelező szak működik.

A Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola a Belkereskedelmi Minisztérium felügyelete alatt budapesti és szolnoki tagozattal. A főiskolán két intézet, mégpedig

— a Kereskedelmi, valamint
— a Vendéglátóipari és idegenforgalmi intézet működik.

A főiskolák üzemgazdász, illetve külkereskedelmi idegen nyelvű levelező elnevezésű oklevelet adnak, továbbképzés keretében szaküzemgazdászok kibocsátását tervezik.

2. A főiskolák részletes tanterveit elemezve megállapítható, hogy alapvető funkcióiknak, ami olyan gazdasági szakemberek képzését jelenti, akik a vállalatgazdálkodási feladatok korszerű és racionális szervezéséhez, irányításához, továbbá ellenőrzéséhez szükséges ismeretekkel, valamint készségekkel rendelkeznek, általában eleget tesznek. Így

a főiskolai képzés struktúrájának változtatására csak néhány esetben van szükség és a rendelkezésre álló feltételeket mérlegelve szervezeti integráció a továbbképzés rendszerétől eltekintve jelenleg nem látszik indokoltnak.

3. A *Pénzügyi és Számviteli Főiskola* tantervei a vállalatgazdálkodási szakon, annak ipari, mezőgazdasági ágazatában és a kereskedelmi ágazat belkereskedelmi specializációjában megfelelnek a modern főiskolai oktatás követelményeinek. A gyakorlati hasznosíthatóságra orientáltságot jól tükrözi, hogy az összes óraszám kétharmadát szaktárgyak oktatása tölti ki. Súlyt helyeznek a gazdasági folyamatok szervezésének oktatására és mindezek ellenére elviselhető óraterhelést tudnak tartani.

A felsorolt ágazatok tantervi struktúrája mindezek alapján fenntartható, de a formailag merev ágazatokra tagolódás helyett alternatív választás lehetőségének biztosításával lenne célszerűbb a specializálódás mainál nem nagyobb mélységét lehetővé tenni.

Felülvizsgálandó a vállalatgazdálkodási szak *külkereskedelmi* specializációja. Itt ugyanis erősen keveredik a külkereskedelmi vállalatgazdálkodás ismeretanyaga a külkereskedői (üzletkötői) ismeretanyaggal, amihez még két idegen nyelv elsajátítása is csatlakozik. Mindez jóval 30 feletti heti óraterhelést okoz. A külkereskedői (üzletkötői) feladatokra való képzés nem ennek a főiskolának a feladata.

A főiskola *pénzügyi* szakán a tantervben célszerű lenne a vállalatgazdálkodási tantárgyakat a képzési célt követő szaktárgyakba integrálni.

A főiskola *rendszerszervező* szakán ma még rendkívül fontos feladatot oldanak meg, amikor a folyamatok szervezésére, a számítástechnika alkalmazására képesítenek. A távlati fejlesztés során azonban számolni kell azzal, hogy az itt oktatott ismereteket fokozatosan át kell vinni a vállalatgazdálkodási és a pénzügyi szak képzési rendszerébe, integrálva az itt oktatott szaktárgyakba.

4. *A Külkereskedelmi Főiskola*

áruforgalmi szakának tanterve megfelel a követelményeknek. Érthető módon a szaktárgyak aránya itt eltolódik a nyelvi szaktárgyak, illetve a nyelvoktatás javára. A két nyelv elsajátításának igénye szükségessé teszi, hogy igen magas óraszámban folyjék az oktatás, több félévben a heti óraszám a 35-öt is meghaladja.

A nyelvtanulás időigényessége további gondot okoz a hallgatók terhelésénél, ami szükségessé teszi a hallgatói terhelés felülvizsgálatát. Az alapvető szakismeret és nyelvismeret szintjének megtartása mellett két lehetőség közül lehetne választani. Az egyik lehetőséget az idegen nyelvi tárgyak óraszámának a csökkentése is jelenthetné, amennyiben ezt a középiskolai nyelvképzés lehetővé teszi. A másik lehetőséget az egyes szaktantárgyak integrálásában lehetne megtalálni.

A Külkereskedelmi Főiskola idegen nyelvű levelező szakának fenntartása nem látszik indokoltnak, hiszen a jelenlegi gyakorlat is azt mutatja, hogy a szakon végzettek döntő többsége nem a levelezői munkakörökben helyezkedik el.

Az idegen nyelvű levelező képzést tanfolyammal célszerű megoldani. A szak megszüntetésével a főiskolai képzés vagy egyszakossá válna, vagy a levelező szak helyett egy nemzetközi pénzügyi, szállítmányozási, ügyintézői szak szervezésére kerülhetne sor.

5. A *Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola* feladata, hogy a kereskedelem, illetve a vendéglátóipar és az idegenforgalom valamennyi területére az alaptevékenységek szervezésére, irányítására, lebonyolítására és elemzésére képes szakembereket képezzen. Ennek megfelelően

indokolt a képzés struktúráját felülvizsgálni, ennek során közeledni kell a főiskolai képzés követelményszintjének egységesítéséhez

Külön figyelmet érdemel a politikai gazdaságtan oktatása, ami, szemben a másik két főiskola négy féléves időtartamával, itt két félévben folyik, bár kétségtelenül nagyobb heti óraszámban. A főiskolák közötti képzés közelítése érdekében az ilyen alaptárgyak oktatását célszerű lenne egységesíteni.

A főiskola Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Intézetének oktatásában indokoltnak tűnik a két idegen nyelv tanítása és az emiatt szükségképpen nagyobb óraszám. Ugyanakkor célszerű lenne felülvizsgálni néhány tantárgy terjedelmét. A kereskedelmi, vendéglátóipari alapképzettség megszerzése mellett a hallgatók egy kisebb csoportja kiegészítő szak felvételével gazdasági szaktanári képesítést és oklevelet is szerezhet. A gazdasági szaktanárok ilyen módon főiskolai tanulmányaikat kettős képesítésű diplomával fejezik be.

III. Az egyetemi közgazdászképzés szerkezete és fejlesztése

1. Az egyetemi közgazdasági felsőoktatás két alapintézménye: a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem és a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara.

A *Közgazdaságtudományi Egyetem* oktató munkáját három karra bontva látja el. Az Általános Közgazdasági Kar irányítja a tanár szakokat, továbbá a pénzügyi szakos és a tervgazdasági szakos hallgatók képzését. Az Ipari Kar keretében folyik az ipari szak, a közlekedési-szállítási szak és az agrár szak képzése. A Kereskedelmi Kar feladata az áruforgalmi szakon, a külgazdasági szakon és a nemzetközi kapcsolatok szakon folytatott képzés szervezése. A felsorolt szakok nappali tagozatain a képzési idő általában négy év, szemben a főiskolai képzés hároméves időtartamával. Kivételt képez a tanár szak, ahol ötéves, a tervgazdasági, a külgazdasági és a nemzetközi szak, ahol négy és fél éves a képzés.

A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karához három szak, az ipari, az áruforgalmi és a mezőgazdasági tartozik.

Az egyetemi képzés döntően olyan marxista gazdasági szakemberek képzését jelenti, akik a közgazdaságtudomány elméletének és a gazdasági fejlődés törvényszerűségeinek, a közgazdasági elemzés korszerű módszereinek ismerete alapján képesek bonyolult gazdasági folyamatok és állapotok elemzésére és értékelésére, cselekvési programok kidolgozására és alternatív döntési lehetőségek értelmezésére. Mindezek alapján, továbbá a már említett értelmiségi funkciók ellátása érdekében a közgazdasági ismeretek elsajátításával együtt

a képzés központi célja az alkotó egyéni ambíciók, kezdeményezőkészség kibontakoztatása, az elemzési, szervezési, vezetési készség fejlesztése. Különösen az utóbbiakhoz aktivizáló oktatási módszerekre, alternációs lehetőségere van szükség.

Ezzel kapcsolatban célszerű hangsúlyozni, hogy az egyetemi és a főiskolai képzettségű gazdasági szakemberek tevékenysége — képzése — a gyakorlatban nem aszerint különül el, hogy az előbbiek „elméleti", az utóbbiak „gyakorlati" jellegű munkát végeznek, vagy hogy az okleveles közgazdászok a minisztériumokban és más irányító szervekben, a főiskolai képzettségű szakemberek pedig a vállalatoknál dolgoznak. A közgazdásznak — bárhol dolgozik is — tevékenysége során állandóan szem előtt kell tartania, hogy munkája közvetve vagy közvetlenül kapcsolódik az operatív gazdasági teendőkhöz, még akkor is, ha önmaga az operatív feladatok megoldásában nem vesz részt, vagy az operatív döntéseket nem ő hozza.

2. Az egyetemi képzés továbbfejlesztése mindenekelőtt a vállalatgazdálkodási diszciplínák szerepének növelését igényli.

A vállalatgazdálkodási ismeretek egyetemi képzésben való részarányának növelését indokolja az a tény is, hogy az elkövetkezendő időszakban várhatóan folytatódik a közgazdasági szakemberigényekben már az elmúlt években is egyértelműen megfigyelhető eltolódás és differenciálódás. Mind alacsonyabb azon végzett hallgatók aránya, akik az egyetem elvégzése után közvetlenül kerülnek az irányító apparátusba, a tudományos felsőoktatási intézményekhez.

3. A célirányos képzéskorszerűsítést hosszabb távú perspektívában a kétszintű, vagy szervezetten kétfokozatú képzési rendszerrel lehetne jellemezni.

A népgazdaság igényének maradéktalan minőségi kielégítéséhez olyan *kétfokozatú* képzés bevezetésére lenne szükség, amelynek első fokozata a vállalati és intézménygazdálkodási szint egyes funkcióinak és tevékenységeinek ellátására képesít. A második szint, amit közgazdasági szakképzésnek nevezhetünk, erre az ismeretanyagra építve képessé tenne a vállalati tevékenység teljes körének és a kormányzati szinthez kapcsolódó állami gazdasági funkcióknak az ellátására is.

A képzés ezen modelljében a képzés döntően a vállalatgazdálkodásra való felkészítéssel kezdődne és csak az egyetemi évek második felében kerülne sor a gyakorlati jellegű ismeretek elméleti általánosítására, a vállalatgazdálkodáshoz szükséges módszertanok további elmélyültebb elsajátítására.

A kétszintű képzés szervezett rendszerének általánossá tételével a fokozatos kiválasztódás lehetősége is biztosítható lenne, hiszen így

már az első évek tanulmányi ideje után is gyakorlatban hasznosítható, akár üzemgazdász oklevéllel honorálható ismereteket nyújtana az egyetem.

A szervezett kétszintű képzés megvalósítására azonban ma még nincs reális lehetőség. Részben hiányoznak az ehhez szükséges személyi és tárgyi feltételek, és nem utolsósorban a nemzetközi és a kikísérletezés hazai tapasztalatai.

Mindebből két alapvető következtetés adódik. Az egyik, hogy a hosszú távú fejlesztés előkészítése érdekében egy-két területen célszerű kísérleti jelleggel megindítani a kétfokozatú képzést. Erre egyaránt kínálkozik a Pénzügyi Főiskola vállalatgazdálkodási szakára vagy a Külkereskedelmi Főiskola áruforgalmi szakára épülő nappali kiegészítő egyetemi képzés szervezése. A másik következtetés, hogy

az egyetemi képzésben továbbra is fenn kell tartani a főiskolai képzési struktúrától való eltérést, ami azonban nem jelenti a jelenlegi tantárgyi arányok megváltoztathatatlanságát, vagy a gyakorlatban hasznosítható ismeretanyag arányának növelésétől való eltekintést.

4. Szükségesnek látszik, szaktól függetlenül valamennyi hallgató számára a *közös alapképzés*nek a mainál erőteljesebb középpontba állítása. A tantárgyi struktúrát ennek megfelelően a közgazdász pálya valamennyi területén szükséges ismeretek és készségek figyelembevételével kell továbbfejleszteni.

Az alapképzés struktúráját úgy célszerű összeállítani, hogy abban

helyet kapjanak a közgazdasági pályán szükséges alapismeretek mellett a hallgatók későbbi szakképzésére vonatkozó alapok is. Ilyenek pl.: a közgazdaságelméleti tárgyak, a módszertani, vállalatgazdálkodási, marketing, külgazdasági, gazdaságpolitikai, ideológiai és a nyelvi tantárgyak. Az alaptárgyak, illetve tárgycsoportok oktatására általában az első hat félévben

kell időt biztosítani.

Az alapképzést biztosító tantárgycsoportokra épülhetne az a speciális ismeretanyag, ami a szak jellegéhez, illetőleg a hallgató érdeklődéséhez kapcsolódva részben kötelező, részben alternatív vagy fakultatív formában kerülne oktatásra. A speciális ismeretanyag természetszerűen kapcsolódna az előbb említett tantárgypanelekhez, ezek egyes elemeinek elmélyítéseként kerülnének oktatásra, de elképzelhető bizonyos szakmai kiegészítő jellegű vagy akár szakmai közismereti tantárgyak oktatása is specializáció címén.

5. Az egyetemi szakképzés egyik kulcskérdése *a szakosodás rendje.*

Jelenleg túlságosan soknak tűnik az egyetemi szakok száma, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a gyakorlatban rendkívül nagy a közgazdasági munkaterületek közötti mobilitás. Általános jellemző, hogy sem a munkahelyek, sem a végzett hallgatók nem tulajdonítanak túlzott jelentőséget a szakosodásnak. Ebből feltétlenül le kell vonni a következtetéseket, annál is inkább, mert ez teszi konvertálhatóbbá a képzési rendszert.

illetve ez látszik a modern gazdasági szakemberképzés követendő fő útvonalának.

A szakosodásra legcélszerűbb időpont az 5-6. félév körül lenne. Ez esetben viszont az MKKE hallgatóinak karokhoz való tartozása jelentene szinte megoldhatatlan szervezeti kényszerlépést. Igaz, hogy a közgazdaságtudományi egyetem karainak érdemleges jogállása, gazdasági, személyi, oktatás- vagy kutatásszervezési feladata nem egyértelműen rendezett, mégis

esetleges megszüntetésük komoly gondot jelentene mind a hallgatói igazgatási feladatok ellátásában, ennek szervezetében, mind pedig a tanszékek közvetlen felügyeleti teendőinek ellátásában. Ilyen és egyéb egzisztenciális megfontolások miatt egyelőre nem látszik célszerű lépésnek a karok megszüntetése. A nappali tagozatos hallgatók szakválasztását egyelőre továbbra is az első év végére kell hagyni.

Így biztosítható a kari szervezet fenntartása, a hallgatói hovatartozás ésszerű arányosítása, de az oktatás tartalmában is jelenthet előnyt a szakosítás időbeniségének meghagyása, amennyiben így lehetővé válik az alapozó tantárgycsoportok (panelek) valamelyest választott szakhoz igazítása és ezzel újabb lehetőség feltárása a mai magas hallgatói óraterhelés csökkentése érdekében. Természetesen ehhez a szakosítási rend lényeges átalakítására van szükség. (Mindez nem teszi indokolatlanná a későbbi szakosítás lehetőségének további elemzését.)

A közgazdasági egyetemi szakképzés különböző szakosítási lehetőségre ad alkalmat. Széles körű és megalapozott érvelést lehetne találni az egységes egyetemi képzés mellett éppúgy, mint a differenciált (szakosított) képzés mellett. Ez utóbbi esetben elképzelhető az alternatív tárgyakra alapozott és a szervezett szakosítási rendszer, a feltételhez kötött és feltételhez nem kötött szakosítás, arról nem is szólva, hogy a szakosítás történhet gazdasági funkciók, tevékenységi körök és ágazatok szerint, illetve ezek kombinációjával.

Mérlegelve a lehetőségeket, a népgazdasági igényeket, hallgatói ambíciókat és nem utolsósorban az egyetemi képzés feltételeit, eléggé egyértelmű az a következtetés, hogy az egyetemi képzésben négy szak szervezése látszik célszerűnek.

Ezek a következők:

— *termelés- és szolgáltatás-gazdasági szak*, ahol a szakképzést döntően a tervezési, szervezési, fejlesztési és pénzügyi tantárgyak biztosítanák széles elméleti és gazdaságpolitikai kitekintéssel. A szakon belül ipari, építőipari, agrár, közlekedési-szállítmányozási és intézménygazdálkodási specializációk szervezésére kerülhetne sor, alternatív tárgycsoportok (blokkok) meghirdetésén keresztül;

— *kereskedelmi szak*, ahol a szak jellegét a *marketing tevékenység*, a *külgazdasági* és *gazdaságpolitikai* ismeretekre alapozott következő *specializációk* egészítenék ki: áruforgalmi, idegenforgalmi és vendéglátóipari, külgazdasági és nemzetközi kapcsolatok specializáció, alternatív tárgycsoportok meghirdetése és különböző nyelvismereti követelmények támasztása útján;

— *pénzügypolitikai és tervgazdálkodási szak*, ahol a szak jellegét döntően a pénzügytani, bankismereti, népgazdasági és vállalati tervezésmódszertani, matematikai modellezési, munkagazdaságtani és szociológiai, történelmi ismeretek határoznák meg. A szakon belül pénzügypolitikai, tervezésmódszertani, gazdaságpolitikai és politológiai specializáció létesítése látszik indokoltnak, természetesen itt is alternatív tantárgyblokkok meghirdetésén keresztül;

— *tanári szak*, amelyen belül továbbra is a már hagyományos A, B és C szakspecialitások működnének. Ennek megfelelően az A szakspecializáció középpontjában a politikai gazdaságtan és a vállalati ismeretek állnának, a B szakspecializáció esetében a számviteli, statisztikai, ügyviteli és számítástechnikai szakismeret dominálna, míg a C szakspecializációnál az áruismeret és kereskedelmi ismeret szakpárosítás fenntartása látszik indokoltnak. (Csak az MKKE-n.)

A szakosítás vázolt rendszere előreláthatóan csökkentené a mai képzési szétaprózottságot, ugyanakkor mégis biztosítaná a hallgatói és a népgazdasági igénynek egyaránt megfelelő alternáción alapuló specializációt.

Előnye, hogy alapjában véve funkcionális, illetve tevékenységi körök szerinti szakosítást jelent, szemben a jelenleg domináló ágazati elv érvényesülésével, amit azonban az alternatív specializáció mégis lehetővé tesz részben a gyakorlat, részben az egyetemi oktatási struktúra érdekeit követve.

IV. Az esti-levelező oktatás és a posztgraduális képzés

1. A felsőfokú közgazdasági képzésben jelentős szerepet tölt be az *esti-levelező oktatás*. A gazdasági képesítéssel rendelkezők több mint fele eddig munka melletti képzés útján szerezte meg felsőfokú képesítését.

A munka melletti oktatást továbbra is szükséges fenntartani, de arányának meghatározásához figyelembe kell venni a népgazdaság közgazdászigényének feltárására indított munkálatok eredményeit. További alapvető feladat a nappali oktatással való egyenértékűség biztosítása, ami mind a felvételi követelmények, mind a diploma megszerzési feltételeinek azonos követelményszintjével biztosítható. Ennek érdekében a tanterveket és a tanítási programokat úgy kell továbbfejleszteni, hogy

az 1986—87. tanévtől az esti-levelező képzésben részt vevők a nappali tagozatos képzésre vonatkozó tanterv és tantárgyi program követelményei szerint kezdjék meg és folytassák tanulmányaikat. Engedményt adni a képzési cél, a tantárgyi struktúra és tartalom, továbbá a számonkérés követelménye tekintetében nem lehet.

Figyelembe kell venni viszont, amennyiben az indokolt, a szakmai területen szerzett, vagy meglevő tapasztalatokat, ismereteket.

A fejlesztés legfontosabb feladata a munka melletti képzés sajátosságainak megfelelő tananyagok, oktatási módszerek és beszámoltatási rendszer alkalmazása, *erőteljesen differenciálva* a munka melletti képzésben részt vevők három fő típusa között.

Ezek a

— felsőfokú végzettséggel nem rendelkezők,

— gazdasági főiskolai végzettségű hallgatók,

— más szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező hallgatók, e két utóbbi csoportba tartozók esetében eltérő anyagi konzekvenciákkal.

2. A felsőfokú közgazdasági képzés rendszerébe tartozik a szakközgazdász- és szaküzemgazdász-képzés is, vagyis a gazdasági felsőoktatásban diplomát szerzett okleveles üzemgazdászok és közgazdászok számára egy szűkebb szakterületen elmélyült elméleti és gyakorlati tudást nyújtó képzés, magas fokú elemző- és döntési készséget fejlesztők képzése, hogy feladataik megoldására tudományos igényességgel legyenek képesek.

A továbbképzést a közgazdasági egyetemeken bővíteni indokolt a vezető-továbbképzéssel. Ezért az egyetemek, illetve a továbbképző intézet feladatává kell tenni, hogy a gazdasági vezetők korábban megszerzett vezetési alapműveltségét — a szakmai ismeretekkel párhuzamosan — kiegészítsék és elmélyítsék.

A szakközgazdász-, illetve a továbbképzés keretében kell biztosítani azokat a felsőfokú szakmai képesítéseket, amelyeket ma az iskolarendszeren kívüli tanfolyami képzés nyújt.

A szellemi és tárgyi kapacitások koncentrált, hatékony felhasználása érdekében a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Közgazdasági Továbbképző Intézetét kell alkalmassá tenni arra, hogy az általános továbbképzés és a posztgraduális képzéssel kapcsolatos feladatokat megoldja. Erre vonatkozóan a közgazdasági felsőoktatási intézmények együttműködésével MM-utasítástervezet készült. Ez az utasítástervezet alkalmas lehet a feladat megoldásának közeljövőben történő gyakorlati szabályozására.

Feladata továbbá a közgazdasági felsőoktatási intézményeknek, hogy a másoddiplomás-képzésre vonatkozóan a közgazdasági felsőoktatás egészét átfogó szabályozást dolgozzanak ki. Ennek keretében kell meghatározni a képzés célját, tartalmát, idejét, a számonkérés rendszerét, a képesítés fokát és megnevezését, továbbá a munkajogi és pénzügyi követelményeket.

V. Az oktatás egyéb szervezeti és módszertani kérdései

1. A szakemberképzési célkitűzések gyakorlati megvalósítását elősegítő

tantárgyi programokat, tanterveket úgy kell kidolgozni, hogy azok az 1985/86. tanévtől bevezethetőek legyenek.

A dokumentációk kimunkálása során szoros együttműködést kell kialakítani a közgazdasági felsőfokú intézmények között, továbbá biztosítani kell a tantervek, tantárgyi programok széles körű vitáját a képzésben érdekelt minisztériumok, országos főhatóságok, tudományos intézetek, társadalmi szervezetek széles körű bevonásával.

2. A különböző oktatási intézmények közötti tantervi közeledés szükségessé, illetőleg lehetővé teszi az oktatás részleges szervezeti integrációját, az intézmények önállóságának sérelme nélkül. Érettnek látszanak olyan feltételek, hogy bizonyos tantárgyak oktatásban, részben a főiskolák között, részben az egyetem és a főiskolák között szervezett együttműködésre is sor kerüljön.

A feltétlenül kívánatos, a gazdaságosság és a színvonalemelés szempontjait egyaránt kielégítő oktatási integrációk megteremtéséhez néhány munkajogi feltétel biztosítására is szükség van. Ezek közül különösen

fontosnak tűnik, hogy a főiskolai oktatók egyetemi oktatói címmel legyenek felruházhatók (pl. főiskolai tanár címzetes egyetemi tanár lehessen), illetve az egyetemi oktatók magasabb fokú főiskolai oktatói címmel is rendelkezhessenek

(pl. egyetemi docens lehessen címzetes főiskolai tanár).

3. A tantárgycsoportok tantervi elhelyezésénél alapelvnek szükséges tekinteni, hogy

a hallgatók kötelező heti terhelése a jelenleginél lényegesen kisebb legyen. A nyelvigényes szakokon ne haladja meg a heti 30, egyéb szakokon a heti 25 órát. Ezzel egyidejűleg biztosítani kell a folyamatos tanulást és az idő hatékony kihasználását. Évenként a tanév teljes terjedelme 44 hét legyen, a szünidő 8 hét, ebből legalább 5 hét nyárra essék, s ezt nem terhelheti szakmai gyakorlat sem. A két félévi vizsgaidőszak időtartama összesen 8-9 hét.

4. A jelenlegi szakmai gyakorlatot a hallgatók önálló munkavállalása váltsa fel az intézmény által megjelölt munkahelyen. Alapvető követelmény legyen, hogy a hallgató reális körülmények között valóságos, felelősségteljes munkát végezzen.

5. *A közoktatás és a felsőoktatás pedagógiai illeszkedésének* elősegítése érdekében az egyetemi és főiskolai tanszékek, valamint a szakirányú középiskolák közötti együttműködés keretében

biztosítani kell, hogy egyetemi, főiskolai oktatók tarthassanak foglalkozásokat az érettségi előtt álló középiskolai hallgatóknak. Az egyetemek, főiskolák a középiskolában tanító, arra alkalmas oktatók számára tegyék lehetővé egy-egy stúdium elméleti és gyakorlati oktatásában való közreműködést.

6. A közgadasági egyetemi képzés keretében a hallgatói létszámot növelni nem indokolt.

Nagy körültekintéssel kell a közgazdasági főiskolák hallgatói létszámát meghatározni.

7. Felül kell vizsgálni a műszaki egyetemeken folyó *gazdasági mérnökképzés* és az MKKE mérnök-közgazdász képzés viszonyát, követelményrendszerét, az agráregyetemen folytatott üzemgazdasági mérnökképzést. Javaslatot kell kidolgozni az egyetemi, főiskolai képzés és a *tanfolyami* „szakképzés" szakmai jogosítványt adó rendszerének összehangolására.

VI. Tudományos kutatás

1. Az egyetemeken, főiskolákon folyó szakemberképzési, -nevelési tevékenység és a tudományos kutatómunka szerves kapcsolatát kell kialakítani. Ugyanakkor differenciált követelményeket kell támasztani az egyetemi, illetve a főiskolai tanszéki és egyéb kutatóhelyek tevékenységével kapcsolatban.

Az egyetemi kutatóhelyeken az alapkutatást és az interdiszciplináris kutatásokat, a főiskolákon az alkalmazott kutatást és a diszciplináris kutatásokat kell előtérbe helyezni.

2. A közgazdasági felsőoktatási intézmények között rendszeressé kell tenni, hogy tudományos kutatási terveiket, valamint azok teljesítéséről készült beszámolókat kölcsönösen egymás rendelkezésére bocsássák.

Az eddiginél nagyobb gondot kell fordítani arra, hogy az intézményi kutatási tervben szereplő, azonos kutatási főirány keretébe tartozó kutatási témák kimunkálásában a közgazdasági felsőfokú oktatási intézményekben meglevő szellemi erőforrások koordinációja végbemenjen. El kell érni, hogy az egyes tanszékek azonos kutatási feladatok végrehajtásában szorosan együttműködjenek.

3. Az interdiszciplináris, illetve a diszciplináris tudományos kutatómunkában való együttműködés fontos tere lehet a

közös tankönyv- és jegyzetírásban való kölcsönös közreműködés. Az együttműködés fontos területe lehet továbbá az intézmények oktatói által írt tudományos anyagok, disszertációk, értekezések, szakkönyvek, tankönyvek, jegyzetek stb. lektorálása, előopponálása, más intézmények oktatói által.

4. Lehetővé kell tenni, hogy

fiatal oktatók (gyakornokok, tanársegédek, adjunktusok) az egyetem, a főiskola által biztosított belföldi ösztöndíjjal az egyes közgazdasági felsőfokú oktatási intézményekben továbbképezhessék magukat.

Ehhez kollégiumi elhelyezést, menzai ellátást és megfelelő szakkonzulenst a fogadó intézménynek kell biztosítania.

Célszerű megvizsgálni, hogy az egyes intézmények főhivatású oktatói között milyen feltételekkel lehet meghatározott időtartamú oktatócserét biztosítani.

5. Az egyes intézményekben folyó tudományos kutatómunka színvonalát jelentős mértékben determinálja az intézmény rendelkezésére álló számítástechnikai szellemi és tárgyi kapacitás. E téren a közgazdasági felsőfokú oktatási intézmények egymástól igen eltérő feltételekkel rendelkeznek. Kezdeti lépésként el kell érni, hogy az intézmények kölcsönösen küldjék meg egymásnak az oktatási feladat teljesítéséhez, továbbá a tudományos kutatómunka keretében kidolgozott számítástechnikai programokat.

VII. Személyi és tárgyi feltételek

1. A művelődési miniszter által kidolgozott irányelvek alapján

egy éven belül az intézmények dolgozzák ki az oktatókkal, kutatókkal szemben támasztott követelményeket.

A kidolgozás során figyelemmel kell lenni az egyetemi és a főiskolai szintű és szakirányú képzés sajátos igényeire. Javaslatot kell kidolgozni ezzel egyidőben

az egyetemi és főiskolai oktatók-kutatók alaptevékenységének normatív meghatározására, valamint ezen túlmenő tevékenységekre és azok anyagi elismerésének lehetőségeire.

2. Az oktatói utánpótlás biztosítása céljából az egyetemeken és a főiskolákon

biztosítani kell a gyakornoki-demonstrátori rendszer működésének személyi, anyagi feltételeit.

3. A közgazdasági felsőoktatási intézmények megvizsgálják az *igazgatási* dolgozók arányát intézményeikben. Javaslatot dolgoznak ki az intézményi irányítás, információ- és ellenőrzési rendszer, valamint az adatfeldolgozás és -tárolás rendszerének számítógépes megoldására.

4. Az oktatói és kollégiumi *kapacitás* szűkössége számos esetben szigorú korlátot jelent a képzés-korszerűsítési törekvések realizálását illetően.

Az intézmények elkészítették a 10 éves fejlesztési terveket. Az ahhoz

szükséges anyagi és pénzügyi feltételek biztosítása nélkül a célkitűzések nem teljesíthetők. Különösen fontosnak tűnik a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen a rekonstrukció által biztosított fejlesztéseken túlmenően a számítás- és oktatástechnika kiemelt fejlesztése, valamint egy 300 fős kollégiumi kapacitás kiépítése,

a Pénzügyi és Számviteli Főiskolán a budapesti oktatási intézet oktatói kapacitásának bővítése, valamint a számítástechnikai berendezések cseréje a korszerűségi követelményeknek megfelelően. A Külkereskedelmi Főiskolán az oktatási kapacitás és technikai felszerelés bővítése, korszerűsítése.

5. Az elmúlt években és napjainkban is

újabb javaslatok születnek arra vonatkozóan, hogy a közgazdasági felsőfokú oktatási intézmények valamelyikének kara, illetve intézete jöjjön létre már működő felsőfokú oktatási intézményben (pl.: Közgazdasági Kar a Miskolci Nehézipari Egyetemen, továbbá a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, Debrecenben), Pénzügyi és Számviteli Főiskola regionális intézete Tiszántúlon, Békéscsaba székhellyel. Ezeket a javaslatokat sokoldalúan tanulmányozni szükséges, mielőtt bármilyen döntés is születik.

A döntés-előkészítés céljából a javaslattevők, továbbá az érdekelt intézmények képviselőinek bevonásával ún. Tárcaközi Bizottság (MM, PM, ÖT) létrehozása szükséges.

Rektori tanács

(Folytatás az 1. oldalról)

hozására. A legfontosabb oktatási eszköznek nem az írásvetítőt kell tekinteni.

Dobrovits Iván tájékoztatta a tanácsot arról, hogy a második negyedévben a Zsil utcában a klímaberendezés felszerelésével végre belép a számítástechnikai labor az oktatásba és ezzel 1984 szeptemberétől a hallgatók gépközelbe kerülhetnek. Mindemellett szólt egy olyan gondunkról is, amely a Nyelvi Intézet felszereltségének szintentartására vonatkozik. A leromlott gépeket feltétlenül fel kell újítani.

Csizmadia Ernő rektor, a témát lezárva hangsúlyozta: nem lehetünk olyan szegények, hogy az oktatástechnikára ne legyen pénz, mert az intézmény enélkül 1990-ben semmit sem ér. A tanács megállapította, hogy az előterjesztett anyagon látszik, hogy akik a feladattal foglalkoznak, azok ezt a problémát valóban meg akarják oldani. Lelkes munkájuk rektori dicséretet érdemel.

A szakfordítói képzésről

Ezt követően jelentést terjesztett a Nyelvi Intézet igazgatója Kovács Ferenc a tanács elé a szakfordítói képzésről. Mivel komoly társadalmi igény van képzett szakfordítókra, ezt az igényt a Nyelvi Intézet — lehetőségei szerint — igyekszik kielégíteni. A képzés már három féléve tart kísérleti jelleggel orosz és spanyol nyelvből. A tapasztalatok beható elemző előterjesztése nyomán a Nyelvi Intézeti tanács 1983. november 22-én megtárgyalta a fordítóképzés helyzetét és jövőjét. A szakfordítói képzés fakultatív bevezetésének feltételei közé tartozik: „a szakfordítói csoportban csak nagyon jó idegennyelvi és anyanyelvi felkészültségű hallgatók vehetők fel; a képzés teljesen nyitott forma: mindenki részt vehet benne — szakra való tekintet nélkül, nemcsak a kurzus kezdetén lehet bekapcsolódni, hanem később is, ha az addig végzett anyag birtokában van. A képzés a meglevő nyelvoktatási szisztémára és a továbbképzésre ágyazódna. Ez azt jelenti, hogy a szakfordítói képzés a harmadik szemesztertől kezdődik és az egyetemi tanulmányok befejezéséig tart. Mind a nyelvigényes, mind pedig a nem nyelvigényes szakos hallgató a letett záróvizsgák után posztgraduális képzés keretében (KTI) befejezheti szakfordítói stúdiumait. Az így letett vizsgák egyenértékűek lennének a Fordító- és Tolmácsképző által kiállított bizonyítvánnyal.

1984. szeptemberétől francia, német, orosz és spanyol nyelvből alakítanak szakfordítói csoportokat, angol nyelvből előreláthatólag csak 1985-től, az intézet kapacitásától függően.

Az intézet szaktolmácsképzés megindítására is vállalkozik 1984 szeptembertől francia és orosz nyelvből ugyancsak kísérleti jelleggel.

Az elképzeléssel kapcsolatban több kérdés is felmerült, így: a teremgond, az előreláthatólag magas részvételi díj, a létszám nagysága és a tananyagok finanszírozása. A problémák tekintetében a rektor derűlátó volt. A teremgond a tetőtér beépítésével megoldódik. Anyagi támogatást a szakfordító és szaktolmács szakembereket igénylő társadalomtudományi intézményektől — közgazdasági kutatóintézményektől és az Akadémiától, az akadémiai kiadótól stb. — remél.

Az egyéb témák között szerepelt a Művelődési Minisztérium által beterjesztett egyetemi demonstrátorok alkalmazásáról szóló redelettervezet. A tervezet szerint évenként jelentős számú demonstrátor alkalmazására lesz lehetősége az egyetemnek és ezzel végre biztosíthatónak tűnik — az egyéb alapvetően anyagi feltételek megléte esetén — az oktatói utánpótlás ügye. A rendelettervezet néhány fontosabb pontja a következő: „Demonstrátori megbízást azok a II., illetőleg magasabb évfolyamos hallgatók kaphatnak, akiknek a magatartása és közösségi munkája példás, legalább jó rendűek és a választott tudományterületen oktatott tárgyból (tárgyakból) kimagasló eredményeket értek el; a megbízás nyilvános pályázat útján nyerhető el: a demonstrátor feladatainak ellátásáért demonstrátori ösztöndíjban részesül."

A rendelettervezethez a minisztérium kérése alapján megjegyzéseket fűztek a tanácstagok. Többen hangsúlyozták, hogy a demonstrátori díjak fedezésére hozzon létre a minisztérium külön alapot, amit külön kapjon meg az egyetem, ne a kiemelt ösztöndíjat terhelje vele. Szóltak a kiválasztás kapcsán a személyzeti munka fontosságáról és kikötötték, csak színvonalas tanuló jöhessen szóba. A demonstrátor későbbi sorsát is figyelemmel kell kísérni. Ha itt marad az egyetemen, gondoskodni kell arról, hogy vállalati tapasztalatot szerezzen. Úgy tervezik, hogy a rendelkezést 1984 folyamán megvalósítják.

Rekonstrukció

A rekonstrukcióról Dobrovits Iván adott tájékoztatót. Az első ütem befejezésére 1985. december 31-én kerül sor. Ekkor lesz a műszaki átadás. Ezt követően körülbelül fél év múltával vehetjük birtokba a központi épület átalakított szárnyát. 1984-ben 320 millió forintot fordítottunk a rekonstrukcióra. Elkészült a főépület belső építészi koncepciója is, terv szerint az oktatási tereket modern, a tanszéki teret félig hagyományos berendezéssel bútorozzák be.

Dobrovits Iván megnyugtatásul közölte, hogy minimális mozgást leszámítva a tanszékek és a karok 1985 elejéig egyhelyben maradnak. Ezt követően viszont a nagy kérdés az, hogy az oktatás hogyan cseréljen majd helyet a kivitelezést végző vállalattal.

A rekonstrukció alatt álló épületrészből csak a csupasz falak maradtak. Elkészült az I-es és II-es előadó födémcseréje. Tervezik, hogy az aula üvegezett mennyezetét a tetőszerkezetig viszik fel, de ez fűtési problémákat okozhat.

Végezetül elmondta, hogy a rekonstrukción továbbra is a lengyel munkások dolgoznak és az ütemet valószínűleg gyorsítani tudják, amelyhez az anyagi eszközök rendelkezésre állnak 1984-ben.

A rektori tanácson végezetül Csizmadia Ernő rektor bejelentette, hogy elkészült a képzéskorszerűsítés szakágazati koncepciója. A Közgazdász egyetemi lap teljes terjedelmében ismerteti az anyagot, amit minden tanszéknek meg kell majd vitatni. Külön vitafórumon tárgyalja majd meg a diákság is és így körülbelül március elejére be is fejeződnek a viták. Az új tervezetet ezután készíti el a minisztérium, ami az országgyűlés elé kerül április folyamán. Legvégül a Minisztertanács határozatát követően az 1985/86-os tanévben hajtják végre a koncepciót.

H. E.

R. D. Laing:

Tényleg szeretsz...?

orvos Hogy van?
A páciens mutatja a torkánál a csövet:
légcsőmetszés után van
orvos Jaj, bocsánat
S mivel megérti, hogy a páciens nem
beszélőképes, blokkot-ceruzát vesz elő, írja
Hogy van?
avval a blokkot-ceruzát átnyújtja a páciensnek, válaszadásra
A páciens átveszi a blokkot-ceruzát, írja
Nem vagyok süket

Ki lehetek?
S mért épp veled?
Mi az ok? Mi az ok?
Mi az ok? Mi az ok?

máris dideregsz?
vagy beleremegsz?
itt látlak
de hol talállak?

Annyit se tudok
mért oly csipet
a bolhapiszok
s az pláne titok
hová leszek
ha meghalok

szeszélyedet
veszélyedet
tűröm míg csak kellek neked

Ki lehetek?
S mért épp veled?
Mi az ok? Mi az ok?
Mi az ok? Mi az ok?

Daisy Daisy mondd
mi a fene lesz velünk
érzed fél bolond
gyűlöljük egymást úgy szeretünk

Annyit se tudok
hova siet
ami csorog ami potyog
s az pláne titok
hová leszek
ha meghalok

hiába vagyok egy veled
maradok a másik feled
bár a szívem beleszakad
a felét csak viseld magad
isten velem isten veled

hozzád érhetek?
vagy sértelek?

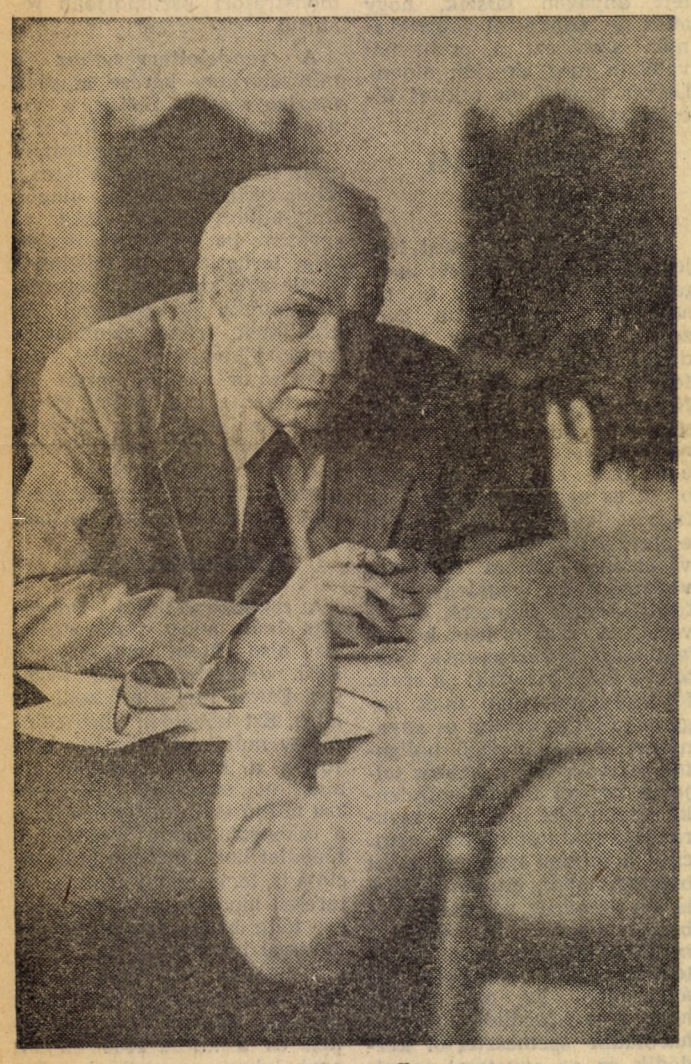

Te meg Ő

KULTÚRA ÉS TÁRSADALOM

1. Beszélgetés Szelényi Annával az új magyar drámáról

Szelényi Anna 26 éves, 1980-ban végzett az ELTE bölcsészkarának magyar-esztétikai szakán. 1980 és 1982 között a Színház- és Filmművészeti Főiskola tudományos továbbképzési ösztöndíjasa, ez idő alatt készíti el disszertációját. 1982-től a drámaelméleti tanszéken tanársegéd. Esszéi, novellái, kritikái 1979 óta jelennek meg az Élet és Irodalomban, az Új Írásban, a Nagyvilágban, az Új Tükörben, a Magyar Nemzetben. Fontosabb utazásai: Mexikó, Egyesült Államok, Franciaország, Olaszország, Tunézia. 1981-ben előadásokat tartott az újabb magyar irodalomról az iowai egyetemen, körújta további állomásai: Chicago, Pittsburg, New York, Columbus. Elnyerte a „Honorary Fellow in Writing by The University of Iowa" — oklevelet.

Ez a sorozat arra tesz kísérletet, hogy illusztrálja a kultúra és a társadalom mai kölcsönhatását: bemutat néhány új törekvést, módszert, szemléletmódot stb. Elsőként azt vizsgáljuk, van-e közvetlen kapcsolat a mai magyar társadalmi és színházi élet között, s ha igen, miben ragadható ez meg?

— Egy-egy kor, társadalmi struktúra színházi élete sok tényezőből áll össze. Ezeknek a tényezőknek egy része feltűnően és evidensen nyilvánul meg. Úgy mint a bemutatásra kerülő darabok, az előadások sikere vagy sikertelensége, a társadalom különböző rétegeire, csoportjaira jellemző nézettségi aránya, a művek és előadások különböző szintű és jellegű kritikai értékelése. A színházi élet azonban e gyakorlati tényeken túl mindenkor meghatározza és hasonló súllyal jellemzi a megírt és elő nem adott művek sora, értve ezen akár mai, akár régebbi műveket, sőt, meghatározó érvényűek az egyáltalán meg nem írt darabok is, amelyek hiányukkal, a hiányzó reflexióval, a hiányzó tartalmakkal és drámai módszerekkel vannak jelen. Hogy az egyszerűség kedvéért régi, és ezért már magától értetődővé vált példával éljek: a húszas-harmincas évek magyar színházi életéhez pontosan annyira tartoznak hozzá és jellemzik azt Füst Milán drámáinak elmaradt előadásai, és a nemlétező előadások nemlétező közönsége, mint, mondjuk Molnár Ferenc megvalósult sikerei. Hasonlóképpen, a színházi élet, illetve színházi élet és társadalmi lét kapcsolata „szenvedő" alanyai azok, akik egyáltalán nem, vagy alig jutnak el színházba, és akik számára a kritikai közvetítő közeg elégtelensége és más okok miatt a drámák, előadások jelentős része tökéletesen megközelíthetetlen marad. Ha már idáig jutottunk, megjegyezném, hogy veszélyes és hiábavaló dolog vállveregetőkedélyeskedő, operetthangulatú színvonal csökkentéssel kivetni a „színházi horgot" — hátha ráharapnak...

Ami a magyar színház és társadalom összefüggését illeti, óvakodnék attól, hogy most itt pár mondatban hangzatos kijelentéseket tegyek, amelyeket részletes elemzés híján csak félreérteni lehetne. Van néhány közhely, amelyektől — bár régóta a könyökünkön jönnek ki — egyfolytában szenvedünk. Például a színházi élet zártsága, túlságosan aggodalmas, egységre való irányultsága. A kizárólagosságra, és nem elsősorban tágasságra, békés sokféleségre törekvő mérték- és értékrendszer. A naiv szemlélő számára persze ez alkalommal is pofonegyszerű a megoldás. Hogy az előbbi példánál maradjak: Füst Milánt sem Molnár Ferenc helyében, hanem mellette kell elképzelnünk... A nehézkesség, rugalmatlanság egyik alapvető oka a vagy-vagy szemlélet, amely a sokszínűség és értékgazdagság helyébe konfliktust teremt, és nemhogy a kívánt egységet nem hozza létre, de erőszakosan polarizál. A szociológiából, a gazdaságtanból tudjuk jól, hogy a csoportérdek nyílt válalhatósága éppenhogy feloldja az elszigetelődést, megakadályozza a klikkezést.

— Melyek azok a kísérletek, amelyek szerinted fontos értéket jelentenek az új magyar drámában?

— Szeretnék a lehető legszemélyesebben válaszolni erre a kérdésre. Hiszen nem tartozom a tudós beavatottak közé. Keresem a magam módszerét arra, hogy többé-kevésbé hiteles módon írjak, és közben olvasó is vagyok. Szenvedélyesen elfogult olvasó. Az írott szöveghez való viszonyom semmiben sem különbözik az úgynevezett embeberi kapcsolataimtól, vagy az egész élethez, valamennyi eleven lényhez való viszonyomtól. Ez a viszony alapvetően érzéki, lényege a szerelem, amely hol szélsőséges fájdalommal, hol szélsőséges gyönyörrel csap át a közöny gátjain. A színművészeti főiskolai óráimon ez úgy érvényesül, hogy mindenekelőtt megpróbálom kicsiholni a személyes viszonyt, benső ráérzést egy-egy művel, alkotói világlátással éppúgy, mint akár valamelyik korstílussal, stílusirányzattal, filozófiai szemlélettel, esztétikai-műelemzési módszerrel. A színház közege, mint a legérzékibb közeg, ahol a mozdulat, a lélegzet beszél és a szó zenévé változik, ahol az élő és élettelen közti hétköznapi különbség megszűnik, mert a tárgyakba varázslatos élet költözik — egy szék a színpadon az előadás struktúrájának éppoly eleven része, mint a főszereplő, vagy a harmadik ajtónálló — és az élők a szemünk láttára pusztulnak el és támadnak fel újra — ez a közeg talán nem teljesen idegen ettől a módszertől. Mivel azonban most nem főiskolai órán vagyunk, hanem beszélgetünk, hadd legyek a szokásosnál is elfogultabb. Nem szeretnék körképet adni a mai magyar drámáról, és meg se próbálok valamiféle objektív értékrendet felállítani. Egyszerűen beszámolnék néhány színházi élményemről, ráadásul szöveg- és nem előadásközpontúan, miközben sok fontos művet merőben indokolatlanul elhanyagolok majd. Egyszóval, bármit is mondok, az komoly filológusok és irodalomtörténészek számára nagyjából beszámíthatatlan lesz.

— Beszélgessünk, a „fiatal" drámairókról!

— Mivel manapság e honban akiből egyszer fiatal író lett, az legközelebb rendszerint már csak élemedett korú mesterré változik át, vagyis egyszerűen csak író, felnőtt író alig-alig létezik — és ez a jelenség ugyancsak megérne egy beszélgetést — tehát egészítsük ki a névsort legalább Spiró Györggyel és Páskándi Gézával, akik módszerben, tematikában, szemléletben kétségkívül önálló és meghatározó érvényű irányvonalat képviselnek az Illyésen, Weöresön, Örkényen, Csurkán, Sütőn inneni nemzedékben. Kettőjük módszere ugyancsak lényegesen elüt Bereményiétől, Nádasétól, Kornisétól. Spiró tudatos hagyományteremtő. Felvállalt alkotó szerepe kissé a nagy politikusokéhoz, hadvezérekéhez hasonló. Úgy akarja formálni az irodalmat, drámát, a drámai-irodalmi irányzatokat, ahogy azok a történelmet. Rendkívüli tudatossága különös történelmi-társadalmi elemző, problémafeltáró készséggel párosul —, drámái mintha drámában elbeszélt történelmi-szociológiai-stílustörténeti tanulmányok volnának. Kizárólag a lehető legnagyobb igénnyel és apparátussal dolgozik — az Esti műsor kivételével. Lehetetlen és ostoba módon néha azt kívánom, bár volna valamivel naivabb, kicsinyhitűbb. Nevetséges kívánság: Spiró az Spiró, és ez a név már nem egy „szerzőé", hanem egy tényezőé, amellyel osztani és szorozni kell. A drámaíró Páskándiban számomra legvonzóbb a nyelvezete. Elképesztően gazdag zeneiséggel áradnak a valósággal ízlelhető, tapintható szavai, kifejezései, és minden egyes sora mintha dallamra válaszolna.

— Mi különíti el Bereményit, Kornist és Nádast az eddig említett íróktól? Beszélhetünk-e hármójukkal kapcsolatban egységes csoportról?

— Úgy gondolom, hogy az ő drámairói módszerük valóban elkülönül a fent említettekétől, kivéve természetesen Örkényt és részben Weörest. Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy az elkülönülés a különbözőség nem azonos az elzárkózással, és önmagában sem pozitív sem negatív értelemben nem értékmeghatározó tényező. Egyáltalában, egy-egy nemzeti irodalom és a világirodalom folytonossága, folyamatszerűsége nem bizonyos hasonló indíttatású, vagy egymás módszerét közvetlenül, vagy egyértelműen rekonstruálható módon továbbalakító írók halmazából áll. Éppen ellenkezőleg: a módszerek és szemléletek sokaságából, sokféleségéből. Egy nemzet irodalma, irodalmi élete, kultúrája attól válik elevenné és gazdaggá, ha csonkítás és erőszak nélkül képes befogadni a legkülönbözőbb jellegű művészeti értékeket. Minden újabb nemzedék és minden egyes alkotó természetes igénye és joga, hogy megkülönböztesse magát elődeitől, sőt környezetétől. Napnál világosabb, hogy éppen saját különbözősége, újdonsága révén hozhatja létre azt a művészi értéket, amely kellően nyílt társadalmi közegben szervesen és magától értetődően épül majd be a nemzeti kultúrába és a világirodalomba. Különösen nagy felelősség hárul a művészet társadalmi közegére ott, ahol a világirodalmi közeg — nyelvi okok miatt — nem korrigálhatja az esetleges belső tévedéseket. Kérdés, mi volna ma Kafka világirodalmi rangja, mennyire ismernék őt, ha nem németül ír? Vagy képzeljük el az Ulyssest magyarul! Nem kell nagyon megerőltetnünk a fantáziánkat, nézzünk csak Szentkuthy Miklós hasonlóan jelentős műveire. Az író csodálatára méltó béketűréssel elviseli, hogy évtizedek után kiássák az értetlenségből, mint valami kövületet, és akár egy kis úttörőt, kinevezzék a magyar Joyce-nak. Visszatérve a kérdésre, Bereményit, Nádast és Kornist az teszi eredetivé a magyar drámairodalomban, ami részben egységes, (másrészt viszont egyáltalán nem egységes) csoporttá avatja őket. Két dolgot említenék. Mindkettő égetően hiányzott már a magyar színházi életből, mert noha ők teljes eredetiséggel valósítják meg, hasonló törekvések a francia, amerikai, lengyel, szovjet színháztól már régóta nem idegenek. Az egyik az úgynevezett realisztikus színpadkép, színpadi mozgás és dikció feladása azért, hogy olyan realitások váljanak kifejezhetővé, amelyekre a korábbi módszer alkalmatlan. A másik pedig az ábrázolásmódnak az a sajátossága, hogy egy-egy drámai figura nem rendíthetetlenül zárt, egységes személyiségként lép elénk, akinek drámai mozgása, átalakulása külső hatásokra következik be, hanem nyitott személyiségekkel találkozunk, akiknek személyisége a jelenben és a múltban, térben és időben egyaránt lezáratlan. Ez szövegszerűen úgy mutatkozik meg, hogy egyrészt a személyiségfejlődés különböző időszakaiból — gyermekkorból, korábbi események idejéből —, másrészt pedig a jelen különböző tudatszintjeiből, illetve személyiségrétegeiből „szólnak ki" a figurák. Nádas Péter Takarításában az idős Klára egyszerre éli múltját a jelenével, és Jóska meg Zsuzsa is olyan módon beszél, ami először irreálisnak tűnik, holott egyszerűen csaknem konvencionális. Ugyanis bevallják mindazt, amit az ember konvencionálisan elhallgat: azt, amit éppen megkívánnak, amire szenvedélyesen vágynak, kisebb-nagyobb bűnöket, amiket tulajdonképpen önmaguk előtt is titkolnak. Az az először esetleg ugyancsak furcsának ható erotika is, ami áthatja a darabot, már Freud óta ismert, hétköznapi, letagadhatatlan, bár többnyire elfojtott jelenség. Kornis Mihály Halleluja című darabjában Lebovics egy sűrített, mintegy abszolúttá váltott térben egyszerre gyerek és felnőtt egészen másképp, mintha csak infantilis felnőtt volna; jelenléte, tevékenysége ebben az összesűrített tér-időben egyszerre durván valószerű, és nevetségesen lehetetlen, illusztratív. Bereményi Halmija egyetlen drámába varrt legalább három dráma, és így valamennyi figurája legalább három szinten létezik, már pusztán struktúrálisan is. Hamlet-parafrázis, Hamlet-antiparafrázis, s e kettő ütköztetésének jelentéséből kiformálódó szintézis. Hogy a Légköbméter is bizonyos értelemben hasonló többletjelentést hordoz, arra nemrégen egy tanítványommal való beszélgetés döbbentett rá. Upor László dramaturghallgató szerint a Halmi mintha megvalósítaná József Attila következő kívánságát. Mikor járnék színházba? III. Richárd ezt kiáltja: „Országomat egy lóért!" Emellett igen nevetségesen hangzanék, ha a mai szerző történetesen ezt adná egy hőse szájába: Állásomat egy taxiért! Nos, ha egy mai Shakespeare kitalálná, hogy egy ilyen felkiáltás hogyan ne váljék nevetségessé, de hogyan szorítsa el az ember szívét, örömmel áldoznék még az indokolatlanul magas árakat kérő ruhatárra is." Nos, a Halmi is ezt teszi, de a Légköbméter egyenesen mást se tesz. A Kiskatona eladja a lelkét egy lakásért, egy szobáért, illetve csak szeretné, még ez se sikerül neki. József Attila egyébként 1937-ben írta ezt, és az idézetet Spiró György a Hannibál, azaz az első ismert drámája mottójaként használta. A program tehát ugyanaz volt kezdettől fogva: hogyan lehet drámában ábrázolni azt a szűkös, belterjessé vált, fulladt problémázgatást, cselekvéshiányt, önállósághiányt, amely miatt már George Steiner kimondta a halálos ítéletet a tragédiáról. Amennyire ilyen közelről nézve lehetséges, annyira bizonyos vagyok benne, hogy a fiatal magyar drámairók világviszonylatban eredeti és modern módszerekkel, a nálunk századok óta hagyományosan mély társadalmi-történelmi felelősségtudattal írnak, és méltó helyük van — volna... — a nagy Világszínházban.

M. G.

Alexis de Tocqueville:

A demokrácia Amerikában

Alexis de Tocqueville (1805—1859) francia nemesi családból származó liberális politikai gondolkodó volt, egy ideig aktív politikus. Két ízben járt Amerikában, személyes tapasztalatai alapján írta meg ma már klasszikusnak számító művét az amerikai demokráciáról. Ezzel a művével — amely megjelenése után alig néhány évvel magyar fordításban is napvilágot látott — egy új tudomány, a politikai szociológia úttörőjévé vált. Tocqueville figyelme a franciaországi társadalmi események hatására fordult a demokrácia felé. Olyan poltikai formát keresett, amely a polgárság szilárd uralmi rendszerében biztosítja az egyének számára az egyenlőséget, a személyes jogokat, az érvényesülés lehetőségeit. Tocqueville úgy találta, hogy ehhez a formához az Egyesült Államok berendezkedése áll a legközelebb. Nagy tényismeretre épülő, világos és korántsem kritikátlan elemzései nemcsak a másfél évszázaddal ezelőtti Amerikáról festenek érdekes képet, hanem általánosításaikkal is meggondolkoztatják az olvasót. — A műből — amely egyébként erősen hatott a magyar reformkor centralista politikusaira — a most megjelent kötet a szerző legfontosabb eszméit felölelő válogatást közöl.

(Gondolat)

Az utolsó tangó Párizsban

Bertolucci ebben a filmjében az embereket örökké inspiráló témának, a nagy betűvel írt szerelemnek állít örök emléket. Fokozatosan tör ránk az elhagyatottság keserű gondolata. Érzelmek nélkül élni annyi, mint vegetálni — megannyi csalódás után lassan lesüllyedni a megalkuvások és kompromisszumok vizes lépcsőjére — ebből az állapotból taszít fel pillanatnyilag a film.

THE MAN: megküzdött az élet nehézségeivel és visszásságaival, megpihenni tért vissza a viszonylagos magárahagyottságába. Váratlan esemény súlyát elviselni nem bíró ember kétségbeesett és önvádakkal terhes menekülésének a következménye egy lassan növekvő majd a végletekbe csapódó KÖTŐDÉS a személyhez.

THE GIRL: békés családi élet és eseményekkel teli gyermekkor. Ismeretség és vonzódás, de semmi esetre sem szerelem egy minden szempontból megfelelő fiatalemberhez. Belső kényszer által vezetett vonzódás egy lappangó érzéshez. Első pillanat: magányosság, nyugodtság, érdeklődés — izgalom, könnyedség, furcsaság. Második pillanat: tudatosság, reménykedés, belenemtörődés — habozás, menekülés, GYILKOSSÁG.

Ez az a film, melyből teljesen hiányzik a politika, nyugodtan lehet dicsőíteni (mindkettőre volt már példa bőven) mert ez bármikor és bárhol csakis önmagát nyújtja. Amíg az emberek élnek, ezt a filmszalagra vett történetet saját érzéseik kontrolljaként kell hogy tekintsék. Befeléfordulásunkban bizonytalanság nehezedik ránk és ezért készült az UTOLSÓ TANGÓ PÁRIZSBAN.

Papp Sándor

Vizsgáztunk

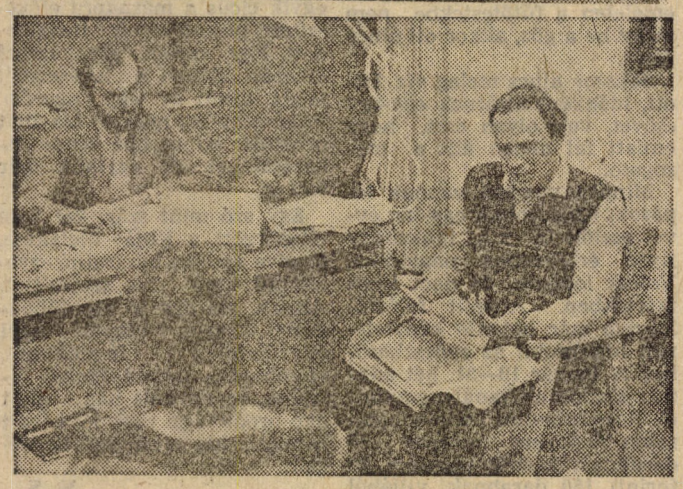

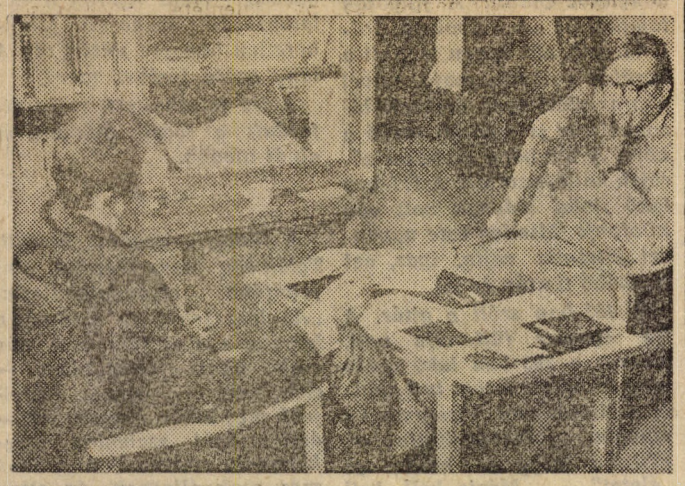

Fotó: Erdős Tamás

Kitüntetett oktatónk

Hivatása: a békemozgalom

Kardosné dr. Kaponyi Erzsébet a nemzetközi kapcsolatok tanszék adjunktusa a magyar békemozgalomban végzett tevékenységéért a közelmúltban a Munka Érdemrend bronz fokozatát kapta.

— *Tagja vagy az Országos Béketanács ügyvezető elnökségének, a Béke-világtanácsnak. Milyen feladataid vannak, mivel foglalkozol?*

— Nem vagyok hivatásos politikus, de a békemozgalomban szükségszerűen foglalkozik az ember politikai kérdésekkel. Aktívan részt veszek az Országos Béketanács keretein belül a hazai és a nemzetközi munkában. Ha kell, előadásokat tartok a legkülönbözőbb helyeken aktuális külpolitikai témákról kisiparosoknak, értelmiségieknek, diákoknak, kis csoportoknak és nagy tömegeknek. Ha kell, delegációkat fogadok, vagy megírok újságcikket a békemozgalomról. Rendszeresen részt veszek az ügyvezető elnökség munkájában. A magyar békemozgalomnak sokoldalú nemzetközi kapcsolatai vannak, minden olyan békemozgalommal keressük a találkozást, amelyekkel közös pontokat találunk. Munkánk jelentős részét alkotja a külföldi delegációkkal folytatott véleményecsere, a kölcsönös tájékoztatás.

— *Ezek a találkozók alig ismertek a nyilvánosság előtt. Kérlek, említs meg néhányat legutóbbi tárgyalásaid közül!*

— Osztrák—magyar határtalálkozó keretében folytattunk eszmecserét az osztrák békemozgalmak képviselőivel. Tájékoztattak bennünket a legutóbbi demonstrációikról, az elért eredményekről, céljaikról. Megbeszéléseinken több közös akciót terveztünk pl. a fiatal művészek nyári népstadionbeli találkozóján részt is vettek fiatal osztrák művészek. Fel sem tudnám talán sorolni azokat a delegációkat, amelyekkel lehetőségem volt tárgalni. Ezek a találkozók azért nagyon hasznosak, mert bár természetesen sok kérdésben különbözőek a nézeteink, de keressük a békemozgalmak együttműködésre alkalmas pontjait.

A külföldi delegációk egy része az OBT meghívására érkezik hozzánk és folytat eszmecserét velünk, de az is gyakran előfordul, hogy más, pl. párt-, állami vagy éppen egyházi tárgyalásokra hazánkba érkezett küldöttségek keresnek kapcsolatot, találkozási lehetőséget a magyar békemozgalommal. Megemlítem pl. a legutóbb nálunk járt szlovák papi delegációt. Egy-egy ilyen véleményecsere nagy koncentrációt igényel és nagy felelősséggel jár. Még most is izgalommal gondolok vissza arra, amikor engem ért az a megtiszteltetés, hogy egy svéd lap munkatársának interjút adjak a magyar békemozgalomról és a cikk megjelenéséig aggódtam, vajon helyesen értelmezte-e mindazt, amit elmondtam. Munkám során alkalmam volt részt venni hazai és külföldi béketalálkozókon, demonstrációkon. Az elmúlt évben Bécsben egy vitafórumon beszéltem arról, miért veszek részt a magyar békemozgalomban, mi az álláspontom, illetve az OBT álláspontja a háború és a béke kérdésében. Többek között ott is megfigyeltem, hogy bizonyos előítélet érezhető Nyugaton a mi békemozgalmunkkal szemben és nagy meglepetést vált ki, ha kiderül, hogy egyes kérdésekben általuk is támogatott, ahhoz közel álló vagy szerintük tolerálható nézőpontot képviselünk. Itt sem volt ez másként, amikor a fegyverkezés és a gazdaság közötti összefüggésekről az atomfegyvermentes Európáért küzdő akciók fontosságáról, a különböző illetőségű rakéták miatti fenyegetettség érzésről beszéltem. Jól lehet, ezek a gondolatok már korábban felelős magyar vezetők interjúiban, nyilatkozataiban megjelentek és külföldön is olvashatók voltak.

— *Eléggé gyakori vélekedés, hogy a béke megóvása a nagy politika hatásköre, s hogy ebben egy-egy ember vágya elhanyagolható jelentőségű. Te miért veszel részt ilyen aktívan a békemozgalomban?*

— Hiszek benne, hogy érdemes ezt csinálni, ha már bízom abban, hogy el lehet valamit érni, úgy gondolom hasznos, ha az a szemléletmód is formálja az állásfoglalásokat, amelyet én képviselek. Nem szeretnék ezzel nagyképűnek tűnni: régebben, amikor Aragon, Picasso, Curie fémjelezte a nemzetközi békemozgalmat, az ő jelenlétüknek demonstratív súlya volt. Ma a béke esélyei szerintem a magamfajta hétköznapi, elkötelezett, a „szürke" embereken, oktatókon, diákokon, anyákon múlnak, a mindennapjaikat élő emberek összefogása, közös akarata ma a békemozgalom legnagyobb ereje.

Ezért vállalok munkát erőmön felül a békemozgalomban. A kapott kitüntetést reálisan értékelem, tudom, hogy nem érdemtelenül kaptam, de azt is, hogy jó néhányan mások is megérdemelték volna. Egyszer a francia tanárnőm jelest adott egy olyan félév végén, amikor az szerintem egyáltalán nem érdemeltem meg. Amikor szóvá tettem, hogy én még nem tudok eleget, azt válaszolta: majd megtanulod. És ezzel tényleg a gyengémre tapintott, mert a következő félévben nagyon keményen tanultam. Valahogy így vagyok ezzel a kitüntetéssel is; az eddigi munkámra alapozott, előlegezett bizalomnak tartom.

M. G.

Amerikáról rosszat vagy semmit?

A déli végeken

Greyhound buszon — amelyet a Fonográf is megénekelt — szinte az egész USA-t be lehet járni, ezt tettem én is. Nekem is, Wilde Viktor barátomnak is volt Ameripass-ja, ami az európai interrail-hez hasonló buszbérlet. Első úticélunk Williamsburg volt, ahol érkezésünk előtt egy héttel ért véget a fejlett tőkés országok vezetőinek csúcstalálkozója. Később találkoztunk olyan francia lánnyal, akinek volt szerencséje — szerencsétlensége — Reagenékkel egyidőben meglátogatni a városkát, így a biztonsági szolgálattól alig látta a gyönyörű skanzen szerű ódon városkát. Bementünk egy diákcsoport után az egyik múzeumházbelsőt megnézni. A korhű ruhájú jegyszedő gyanakodva szegezte nekünk a kérdést, hogy a grupphoz tartozunk-e. Erősen helyeseltünk, ő meg nem vette észre, hogy lányiskola volt.

Washingtontól sokat vártunk — és nagyot csalódtunk. Az amerikaiak gyönyörűnek tartják, szerintem rém unalmas. A belvárosa szinte kizárólag közhivatalokból, minisztériumokból és múzeumokból áll, s minden épület neoklasszicista stílusban építtetett. Alighanem grandiózus fővárost akartak emelni, így az ältörténelmi épületek között óriási üres tereket, parkokat hagytak — akár a világháború utáni szovjet építészetben. A Kapitólium egyes termei meglátogathatók, homlokzata aládúcolt (nem ideiglenesek, a képeslapokon is látható) — könnyű prédájául a kapitalizmus hanyatlásáról élcelődőknek. Ebben legalább nem különbözik a mi Parlamentünktől. A Fehér Ház egyes részei szintén megtekinthetők, ha az ember kora reggel még kap jegyet a déli túrára. A George Washington emlékmű — a jól ismert tű alakú torony — körül a Lenin Mauzóleum megtekintésére várók számát meghaladó sor kanyargott.

Hogy valami kellemes is érjen, hosszú keresgélés után megtaláltuk a magyar nagykövetséget, ahol arra hivatkozva, hogy a repülőjegyem hazafelé csak két hónap múlva érvényes, meghosszabbították a kinttartózkodási engedélyemet.

Washington után elváltak útjaink Viktorral, én néhány természeti kuriózumot akartam meglátogatni, amelyek közül az egyiket, a természet által két hegy között olyan 35 méter magasan alkotott sziklahidat a prospektusok a világ hét csodája közé sorolták. Bizony, ha ez a hetedik csoda, akkor a gyergyói Békás-szoros a harmadik.

Sikerült összeismerkednem egy igen csinos, dél-afrikai leányzóval. Tisztes hivatására nézve titkárnő volt, elfoglaltságát pedig úgy jellemezte, hogy másfél évet dolgozik, majd négy hónapot utazik. Így járt már Ausztráliában és Európában is. Ennek ellenére meglepetten vette tudomásul tőlem, hogy két Németország létezik. Mutatott egy hamburgi címet, s megkérdezte, hogy ez a barátnője melyik Németországban lakik, a jóban vagy a rosszban? Mit lehet erre válaszolni? És mit válaszolhattam volna annak a kellemes éjszakának a közepén, mikor egy váratlan pillanatban nekem szegezte a kérdést, mondanám el neki, mi is az a kommunizmus?

Következő útitársam egy szimpatikus (nyugat) német srác volt. Georgia állam Savannah nevű városkájában ismerkedtünk össze, ami nevével ellentétben igazi trópikus éghajlatú hely, a 32. szélességi fok tájékán, ami Marokkónak, vagy Egyiptomnak felel meg az Atlanti-óceán másik oldalán. Spanyol városka, fehér tornyos házakkal, pálmafák, kúszó indák, mókusok, tarka madárkák, szökőkutak és párás, nehéz levegő. A kikötő egy része bohémnegyednek átalakítva: bárok, mulatók, kocsmák, ódon vitorlások és — és az egyik mulató programajánlatán egy háncsszoknyás, tarka inges hastáncos „The Mad Hungarian" „Az Őrült Magyar".

Ha ezzel a magyarral nem is sikerült találkoznom, ismét találkoztam Viktorral, s így hármasban vágtunk neki Floridának. Florida nyári klímája megközelíti a kibírhatatlant. A hőség és pára, mint egy légkalapács sújt le a légkondicionált buszból kilépőre. Bármily különösnek is tetszik, Florida téli üdülőhely, nyáron holtszezon van. Valóban, Daytona Beachen vagy Miami Beach vakító fehér homokján fetlűnően kevés volt a fürdőző. Megdöbbentő viszont, mennyire tömeges az idősek betelepedése Floridába, ahol az élet olcsóbb; nincs szükség fűtésre, az öltözködés is egyszerű stb.

Miami neve az európaiak számára úgy cseng, mintha azt mondanánk, a Paradicsom. Ki hinné, hogy Miami a valóságban már elvesztette központi szerepét Floridában, mint üdülőhely, rút metropolisszá növekedett és az Egyesült Államok bűnözési statisztikájának éllovasa. Ennek oka a latin-amerikai bevándorlók inváziója; főként a kubai börtönök lakóinak vízrebocsátásával volt. Veszélyességéről mi is meggyőződhettünk; alighogy kitettük lábunkat a Greyhound állomásról, megpróbáltak kirabolni. Második nekifutásra sikerült eljutnunk a belvárosig, de nem volt benne köszönet. Szombati napon kora délután az utcák teljesen kihaltak voltak, hihetetlen mennyiségű rendőr posztolt, s a kirakatok vasredőnyökkel voltak borítva — aligha ok nélkül.

A Floridai-félsziget déli csücskéről érdekes kirándulást tehettünk Kuba felé a tengeren — száraz lábbal. Száz mérföld (160 kilométer) hosszan apró korallszigeteket kötöttek össze hidakkal, s eképp juthatunk el az USA legdélibb pontjáig, Key Westig, amely már csak 60 mérföldre van Kubától, közel a Ráktérítőhöz, valahol a Szahara közepének magasságában. Az út luxusnyaralók, magánrepülőterek, zárt klubok között vezet, a fényűzést a pálmák sem takarják el.

Floridai utunk egyik érdekessége Disney World, a kaliforniai Disneyland mása. Egy teljes napig sétáltunk Miki Egérék és Magilláék között a játékbirodalom utcáin, utaztunk vadnyugati és hullámvasúton, Némo Kapitány tengeralattjáróján, egysínű vasúton, dodzsemeztünk, kenutúráztunk, omnibuszoztunk, térzenét hallgattunk, Horror-kastélyban vacogtunk, és még ki tudja hány és hány showon vettünk részt.

Floridát elhagyva első jelentős állomásunk New Orleans, a dixi hazája volt. Nem is csalódtunk. Este német lányokkal felvértezve besétáltunk a francia városrészbe. Hangulatos kis utcák, s ameddig a szem ellát, éttermek, bárok, mulatók, presszók. Nagyon szimpatikus szokás, hogy a szórakozóhelyek ajtajai, ablakai nyitva állnak az utcára. Ahol a járdán egy síkban sok férfi ácsorgott, ot feltehetően sztriptíz vagy ehhez hasonló vendéglátóipari objektum leledzett. A „House of the Raising Sun", ami egy New Orleans-i kupleráj, után a leghíresebb ilyen hely egy bár, ahol a félmeztelen pincérnők férfiból átoperált hölgyek. Volt szerencsém megnézni két ilyen csinibabát — bizony, úgy látszik egy kis orvosi beavatkozás sok mindent megold. Az utcák muzsikától voltak hangosak, dixiland, country, rock and roll áradt az ablakokból, s a tömeg hol ide, hol oda sodort be minket. Rémesen elfáradtunk, de mindvégig élveztük az éjszakát.

Átkelve a Mississipin már Texas földjét tapostuk. Houstonon keresztül jutottunk San Antonióba, az USA legszebb kisvárosába, melyet csatornái, gondolái és kecses hídjai után Amerika Velencéjének is nevezhetnénk. Este a trópusi növények, a színpompás éttermek és gyönyörű épületek között egy lampionokkal feldíszített szélesebb gondolán pompásan megterített asztalt ültek körbe elegáns hölgyek és urak, s miközben a vízen ringva siklottak tova, gitáros leányzó dalolt római lakomájukhoz. Kellemes meglepetés volt, hogy az egyik csatorna partján egy amfiteátrumban ingyenes spanyol mexikói és amerikai táncbemutatóval kedveskedtek a turistáknak.

Dallason keresztül jutottunk el a Texas, Új-Mexikó és Mexikó határán fekvő El Pasoba. Gondoltuk, ha már itt vagyunk, tiszteletünket tesszük Mexikóban is. Mivel csak egyszeri belépési engedélyem volt az USA-ba, s mexikói vízummal sem rendelkeztem, a határon szerettem volna meggyőződni róla, hogy visszajöhetek majd. Senki sem volt hajlandó azonban egy pillantást vetni az útlevelemre, csak hajtottak: menjünk már, menjünk. Ciudad Juarez, a mexikói város ahova mentünk, egyetlen óriási vásár: millió ember, gyümölcsök, cipők, textíliák, szeszek, lopott áruk. A hihetetlen infláció miatt külföldiről el sem fogadják a pesót, dollárral kell fizetni, így viszont az árak igen kedvezőek. Ezt kihasználva óriási lakomát csaptunk. Miután spanyolul nem tudtunk, az étlapról valami „a' la Mexico"-t kértünk. A pincérlány csak mosolygott, majd mikor leadta a rendelést, a szakács is elvigyorogta magát. Azt hittük, valami őrültséget kértünk, de kiderült, hogy csupán amerikaiaknak néztek minket és ki akartak szúrni velünk tüzesre fűszerezve az ételt. Megdöbbenve figyelték, hogy ugyan füstölgő szájszéllel, de jóízűen fogyasztottuk el ebédünket, sőt meg is dicsértük.

Következik: Mi van, ha már nincs semmi nyugatra?

Szoky

HÍREK

Köszönőlevél

DR. CSIZMADIA ERNŐ REKTOR ELVTÁRS, MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

A Minisztertanács az 1983. december 8-i ülésén megtárgyalta a felsőoktatás távlati fejlesztésének feladatait, és úgy döntött, hogy az erre vonatkozó javaslatokat 1984-ben az Országgyűlés elé terjeszti.

Ezúton köszönöm Önnek és intézménye egész kollektívájának azt, hogy javaslataink előzetes véleményezésével tervezőmunkánkat segítették és észrevételeiket felhasználhattuk.

Az új évben Önnek és minden munkatársának jó egészséget és munkasikereket kívánok!

Dr. Földiák Gábor

A KISZ hírei

A budapesti Universitas KISZ-bizottság decemberi ülésén a KISZ-szervezetek gazdálkodása javításával, a lehetséges bevételi forrásokkal foglalkozó napirendi pont előterjesztője — felkért szakértőként — Forrai István, az ECONOMIX kisszövetkezet vezetője, KISZ-bizottságunk gazdálkodási felelőse volt. A testület megtárgyalta még a hallgatói párttaggá nevelés problémáit, a december 3-i aktívaértekezlet tapasztalatait, a IV. EFIN előkészítését is.

EFIN negyedszer

Az Universitas KISZ-bizottság április 13. és 15. között rendezi a IV. egyetemi- főiskolai ifjúsági napokat. A hagyományos rendezvénysorozat célja az idén az egyetemi-főiskolai réteg és a társadalmi folyamatok kapcsolatának, kölcsönhatásának vizsgálata, az egyes intézmények bemutatkozása, az intézményközi kapcsolatok továbbfejlődése. A házigazda az idén a Műegyetem, de az egyes programok szervezéséből részt vállal az ELTE, a Közgáz, a Kandó Főiskola és a többi intézmény is.

A három előadássorozat témája ebben az évben: Az azonosságtudat metszetei; Nemzedékek, nemzedéki jellemzők; Folytonosság és megújulás gazdasági-társadalmi életünkben. Két központi politikai előadás; kamaraviták a felsőoktatási közművelődésről és a diáksportról; sajtófesztivál; kultúrális- és sportrendezvények sorozata teljesíti ki a programot, amely februárban alakul ki véglegesen.

A szervező bizottságban a Közgázt Géczy Beatrix képviseli.

★

A KISZ-bizottság decemberi utolsó ülése a készülő egyetemi ifjúsági tudományos folyóirat részletes tervezetét fogadta el. A kéthavonta megjelenő kiadvány szerkesztő bizottsági elnöki tisztét Berend T. Iván professzor vállalta el. Ezt követően a bizottság az 1984. április 24. és 30. között megrendezendő X. közgazdasági egyetemi napok előzetes programját tárgyalta Bodnár Zsigmond előterjesztésében. A X. KEN céljai szerint olyan, a hagyományosnál is nagyobb szabású rendezvénysorozat, amely a széles értelemben vett közreműködést, közösségteremtést, az egyetemi tudat kialakítását, a hagyományok megőrzését és továbbfejlesztését kívánja szolgálni politikai, tudományos, kultúrális és szórakoztató programok segítségével. Az idei programok központi gondolatok a reform lenne; a társadalomban, a gazdaságban, a kultúrális szférában szükséges reformok körüljárása, a reformalternatívák bemutatása, illetve megvitatása. Természetesen az idén sem maradna el a hagyományos diákrektorválasztás, az egyetemközi vetélkedő, a KEN-ből sem. A még kisszámú szervezőgárda segítőkre vár.

Nem hivatalos próbaszám

A KISZ KB mellett működő egyetemi és főiskolai tanács a tdk-mozgalom továbbfejlesztésével foglalkozó munkabizottságának vezetője egyetemünkről Sándor Péter lett. Szilvásy György vezeti a munkabizottságot. A felsőoktatás-korszerűsítési munkabizottság új közgázos tagjai Tétényi Tamás és Ujlaky György, a közművelődési munkabizottságé B. Kiss Tamás, a diákszociális munkabizottságban Füzesi Péter dolgozik. A réteglap munkabizottságban és az egyetemi-főiskolai hetilap nem hivatalos próbaszámának elkészítésében B. Kiss Tamás, Sándor Péter és Molnár Gabriella vett részt. A hagyományos EFT-táborban, amely a félév fontos eseményeire pl. szakági képzéskorszerűsítési koncepciók vitája — segíti a felkészítést. Mosonmagyaróváron Szilvásy György, Ferencz Gábor, Horváth László és B. Kiss Tamás. képviselte színeinket.

ITDK

Teaházi program

Ez év februárjától a KFKI klubjában (Budafoki út 10., bejárat a Bertalan Lajos utca felől), keddenként 18 órától tartja teaházi össszejöveteleit az Interdiszciplináris Tudományos Diákkör.

A februári program:

Február 7. *„Munkahelyi önigazgatás”.* Beszélgetés *Herédi Istvánnal* (MKKE szociológiatanszék). Munka a Communard városban.

Február 14. *„Géngazdálkodás”.* A vita tárgya: vendégünk, *Diósi György gyógypedagógus azonos című tanulmánya.*

Február 21. *„Communard város”*, a ma jövőkutatóinak szemével. Vendégeink: *Gábor Éva* filozófus, BME filozófiatanszék, *Gerle György* építész SZVT. progm., *Gidai Erzsébet* Társadalomtudományi Intézet, *Tóth Attiláne* filozófus, BME filozófiatanszék.

Február 28. *„Tanügyigazgatás az ötvenes években”.* Vendégeink: *Darvas Péter* az Oktatáskutató Intézet tudományos munkatársa, *Gyekiczki Tamás* szociológus.

A Teaház 17.30-tól tart nyitva.

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HÁLAY EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: TILL IMRE igazgató

84—809. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató

Menzanonszensz

Alkalmam volt látni — Kövér Ferencné menzavezető segítségével és kiegészítő megjegyzéseivel kísérve — a Dimitrov téri menza cseppet sem szívderítő hátulnézetét, azokat a helyiségeket, amelyek egyébként nincsenek a hallgatók és oktatók szeme előtt. Mivel a menzának nem az összes lehetetlensége közismert, egy rövid felsorolás erejéig érdemes szót ejteni e témáról. Azért is beszélni kell erről, hogy amikor szitkozódunk a menzán ért kellemetlen élményeink hatása alatt, akkor azért érezzük azt is, hogy igazából nem a pult túlsó oldalán álló és rohangáló hölgyek tehetnek bajunkról.

Hát kérem, három részben:

Helyiségek és berendezések

Bár mindennap felmossák a menzát és folyosóit, ennek semmi látszatja nincs, a takarítás után fél órával minden újra mocskos, mert a menza átjáróház. Sokan közlekednek a menzának a csarnok, a kazánház, illetve az egyetemi műhely felé nyíló ajtaján (amelyeket nem sikerült bezáratni), akik hozzák-viszik az ételek és alapanyagaik körül a koszt és a piszkot. A legfőbb gond, hogy az a 280 lengyel dolgozó, aki nap mint nap a menzán étkezik, ugyanazon a folyosón jár, kel utcai vagy munkaruhájában, cipőjében, amelyen a menza dolgozói is a konyhai munkának megfelelő öltözékükben. A menzának nincs takarító státusa, így azok az emberek kénytelenek 11 órakor sietve elvégezni az ebéd előtti nagytakarítást, akik előzőleg kétezer ember ebédjét megfőzték. Azt mindenki tudja, hogy a vakolat potyog, és nem válogatós abban a tekintetben, hogy hová essen. De ez még semmi. A raktár, a raktári folyosó, a konyha fala, akár az ebédlő helyiségé víztől kirojtosodott, az, hogy nyáron meszelték, nem látszik rajta, legfeljebb annyiban, hogy azóta sem száradt ki. De még ez is semmi. A dolgozók öltözője, a szociális helyiség (!) fölött egy W. C. üzemel, amelynek a lefolyó csöve megjavíthatatlanul csöpög. A többit mindenki el tudja képzelni.

A berendezések régiek és elavultak. Ez önmagában nem alapvető gond, mert azért lehet velük dolgozni (bár a mosogatógép például nem keveri össze a hideg és meleg vizet, ezért néha 90 fokos vizével rátetoválja az ételmaradékot az edényekre) — mondja a menzavezető. Egy lábos pl. 600 forint, hiába elavult, ahhoz drága, hogy e halálra ítélt helyen akár az egyetem, akár a Pest-Budai Vendéglátóipari Vállalat felújítási befektetéseket eszközöljön. Egyszerűen nap mint nap lejönni a menza sötét, piszkos, gőzös, párás helyiségeibe — ez az, amit talán (szerintem) a dolgozók csak az új menzába vetett reményeik miatt csinálnak.

Hideg—meleg

Miért van hideg a menzán? Azért, mert az ablakait se becsukni, se behajtani nem lehet. Nemrég egy rövid botrány nyomán némi beszögelésel enyhítettek ezen az állapoton. (A hátsó folyosón ma is a kinti hőmérséklet dominál, itt közlekednek a forró főzőüstök és a raktárak, szociális helyiségek között a dolgozók.)

Miért hideg az étel? Ez nyilvánvaló. A melegítő pultokba nem jön be a gőz. Ha viszont a melegítő pultokba mégiscsak bejön a gőz, akkor — mint hírlik — a második emeleten a fűtőtestekbe nem megy be a gőz, akkor ott nincs fűtés.

Sokszor nincs meleg víz. Ittott, időnként áttörnek egy-egy csövet, volt olyan eset, hogy emiatt fél napon állt a mosogató.

Minden menzán vannak lopások, itt is voltak egy-két évvel ezelőtt is, ez az intézmény ilyen értelemben nagyüzem. Voltak lopások, de nem ilyen mértékben. A múlt félévtől kezdve már hetente kénytelenek leszámolni az evőeszközöket. A január 16—21. hét adatai: alumíniumkanál nem tűnt el. Rozsdamentes kanálból (darabja 30 forint) mintegy 50 darabnak, késből (darabja 30 forint) 150 darabnak, villából (darabja 20 forint) 100 darabnak veszett nyoma. Ezen a héten délutánra már elzárták az evőeszközöket, ebből következően csak ebédidőben kelhetett lábuk. Szeptember óta eltűnt 200 darab sótartó, a fogasok fele és az összes kancsó. Ez utóbbiak pótlása már csak a beszerzés nehézségei miatt sem várható.

Macskák

Közismert, hogy az egyetemen szeptemberben lezajlott egy mesterségesen előidézett macskavész. A menzán 38 cica esett ennek áldozatául. A meleg és az ügyességükkel minden óvintézkedés ellenére megszerezhető kaja csalogatja be a — mondani se kell — kijavíthatatlanul örökre nyitott alagsori ablakokon keresztül a macskákat. Előfordult valamelyik reggel, hogy az egyik cicus a másnapra előkészített piskótalapon lustálkodott. Egy másik alkalommal étkezési időben a levesespult felett ugrott át egy macska. Pillanatnyilag négy-öt kis állat próbálja színesebbé tenni étkezéseinket, de egyikük már terhes.

Egy szó mint száz, két hete ellenőrzött a Köjál illetékese, ő szíve szerint bezáratná egyetemünk eme kis színfoltját. Annak, aki egy jó kis dühöngéssel akarja levezetni napi felgyülemlett feszültségét, ajánlható a menza fizikai állapota, ez ugyanis nap mint nap produkálja régi, jól bevált hercig kis elviselhetetlenségeit.

K. S.

„Egy lány kéne nékem”

Munkásszálló volt az „otthonom”

Bő két esztendeje már, hogy a szállóra költözött. Koleszt nem kapott, albérletre a szülők keresetéből nem futotta volna. Jó képességű fiú volt, kár lett volna nem tanulnia tovább. Végül is ide került.

Mindig mérnök szobatársai voltak, alig idősebbek nála. Egyszer volt csak rosszabb, igaz, az jogász volt. De már az is disszidált közben. A fiú a 119-ből az utóbbi időben egyre többet gondolkodott el az itt élő embereken. Például a 116-ban lakó kis öregen. Legtöbbször részegen látta csak. A szobatársával nem is nevezték másképp, mint az „Imbolygó Hollandi”. Eszébe jutott a fiúnak a 102-es lakója is. Mindig rángatózott, mint aki ideges. Többnyire ő is leitta magát a sárga földig. A múltkor például W. C.-re menet közben végigvizelte a folyosót. Aztán még kidobta a taccsot is odabenn.

* * *

Félév közben a 214-be költözött egy másik egyetemista. Ő egy évfolyammal lejjebb tanult, mint a 119-ben lakó fiú. Hetente egyszer lementek a közeli kisvendéglőbe csülkös bablevest enni. A legutóbb a pincér meg is kérdezte tőlük, előfordult-e más, hogy mást is ettek ott?

* * *

Közeledett a félév vége. Egyik reggel a 119-es lakója arra ébredt, hogy a takarítónő veszekszik a 115-ös lakójával. „Hol járt Maga az éjjel? Megint berúgott, igaz? Nem szégyelli magát, hogy felnőtt ember létére mindig bepisil?” A fiú arra gondolt, semmi pénzért nem menne el ilyen helyre dolgozni. A 118-ból furcsa hang hallattszott. Talán cuppanásnak lehetne nevezni. Vagy inkább mintha a vízcsap csöpögne egyenletesen és lassan? Attól azért mindenesetre hangosabb volt a zaj. A fiúnak a 119-ből eszébe jutott, ezt a zörejt elég gyakran hallja a szomszédból napszaktól függetlenül.

* * *

Az öreg portással jóba volt. Igaz, nem volt közös témájuk a totón kívül, de arról legalább jó hosszan el tudtak beszélgetni. Most is elpanaszolta az öreg, már megint nem talált el egyetlen fixet sem. Felfelé menet a fiú összetalálkozott a 103-ban lakó gitárbolond cigány sráccal. A múltkor adott neki kölcsön 50 Ft-ot. Akkor kicsit hosszabban beszélgettek is. A 103-as lakója azt mondta, meg akar komolyodni, meg lassan itt az ideje, hogy családot alapítson. Minden második szava után kötőszót használt, „B... meg”. A fiúnak, miközben hallgatta, önkéntelenül is a Bizottság jutott eszébe:

„Egy lány kéne nékem, aki...”

* * *

A fiú és szobatársa legjobb szórakozása a zene volt. Az EDDÁ-t szerették a legjobban. Minden este meghallgatták. „Enyém a fájdalom, tied a kés. Ő egyet szúr, ez a vérátömlesztés...”

Ezen a szokáson a vizsgaidőszak sem változtatott. Az élet is változatlan medrében folyt tovább a szállón. A fiú kinézett az ablakon. Látta, amint a 102-es lakója hazafelé tart. Az ő stílusa inkább a rángatózás volt, mint az imbolygás. Ámbár most úgy tűnt, egyesítette a kettőt. A fiú ellépett az ablaktól, s a konyhába indult. A folyosón találkozott az „Imbolygó Hollandival”, aki éppen lecjtett a kezéből valamit, majd, mivel a gravitáció igen erősnek bizonyult, le is csücsült mellé a kőre. A 118-ból a szokásos zörejek hallattszottak. A 117-ben lakó fiatal srácnak volt egy xilofonja. Minden este ugyanazt játszotta rajta, igaz, azt legalább tisztán és jól.

A 103-ban szólt a gitár. A fiú egyszer fültanúja volt, amikor a 203-ban lakó szaki panaszkodott, sosem tud aludni a gitározástól. Visszament a szobába, felhangosította az EDDÁ-t hogy ne hallja az „életet”. „... Mégis kell, kell mégis-mégis kell a fekete élmény...”

* * *

Lusta volt felkelni. Leginkább egy lányhoz lett volna kedve. Eszébe jutott a takarítónő. Öreg és csúnya. Végigfutott rajta a borzongás.

Egy fiatal, szőke, kék szemű lányra vágyott. Miért pont szőkére? Talán mert az anyja is szőke. Vagy talán mert az első szerelme is az volt. Valamikor régen, mint kis gimnazista elment nyáron a Balatonra. Három hosszú, felejthetetlen hónapot töltött ott. A lány azóta férjhez ment.

A fiú felsóhajtott, majd átfordult a másik oldalára és aludt tovább.

* * *

A filozófiavizsgára készült. Talált egy Marx-idézetet, ami felettébb elgondolkodtatta: „Az lesz tehát az eredmény, hogy az ember (munkás) már csak állati funkcióiban — evés, ivás és nemzés, legfeljebb még lakás, ékesség stb. — érzi magát szabadon tevékenynek, emberi funkcióiban már csak állatnak. Az állati lesz emberivé és az emberi az állativá.”

Már jóval elmúlt éjfél. Kiment a mosdóba, hogy felfrissítse az arcát. Mindenütt csend és nyugalom. Illetve...: A konyhában az „Imbolygó” oltotta a gyomrában égő tüzet. Amolyan burleszkbe, vagy inkább tragikomédiába illő kis figura volt. A fiúnak eszébe jutott egy Neoprimitív dal, ami újabban állandóan a fülében csengett.

„A munkásszállás nem apácazárda, az uralkodó osztály lakosztálya...”

* * *

Epilógus

Az egyetemisták a 214-ből és a 119-ből csomagoltak. Felvették őket kollégiumba. A „miért csak most” kérdése nem foglalkoztatta agysejtjeiket. Csúnya, ködös, párás idő volt. Valahogy nem illett ehhez a naphoz. Kifelé menet a portán az öreggel még utoljára kitárgyalták a soronkövetkező totómeccseket. Nem kellett sokáig várniuk a buszmegállóban. A buszból még egyszer visszanéztek.

Minél távolabb kerültek a „Hiltontól” — ahogy maguk közt nevezték — annál inkább úgy érezték, újjászülettek. Egyikük megszólalt.

— Ezentúl a 30-ason csak csülkös bablevesre fogunk utazni, igaz?

Felszabadult nevetés volt a válasz.

(— nos)

KALAND

Lángos

Szép szőke nő vagyok. Bolondulnak értem a férfiak. Hans is. Csinos, nyugatnémet fiú. Tegnap ismertem meg a discoban. Jó, hogy nyár van, süt a nap, és szép ez a strand.

Hans is itt van, mellettem fekszik, fehér bőre már alaposan felégett.

Micsoda kocsija van!

„Lángos?”

Mi? Ja, lángost akarsz enni? Jó, menjünk.

Jó hosszú sor a bódénál, nem baj, kivárjuk. Kezemben tartom a pénztárcámat, most én fizetek, tegnap úgyis otthagyott a srác a discóban legalább egy ezrest. Na, nem mintha számítana neki.

Négy lángos, két Cola — huszonnégy forint, jó, fizetek.

Hans megfogja a kezem és magyarázza, hogy ő fizet, mutatja a százast a kezében.

Rázom a fejem, nem, ezt most én fizetem.

Hans rám néz, gúnyosan elhúzza a száját, tüntetően összegyűri a pénzt, és eldobja.

A lángossütős elismerően röhög, sunyin néz jobbra-balra, miközben a pult alatt bokán rúgja feleségét, hogy rohanjon már ki a pénzért.

Visszamegyünk a helyünkre, leülünk, miközben elhelyezkedek Hans egy pillanatra a combjaim közé dugja kezét, megvereget ott.

Esszük a lángost.

Meleg, égeti a szám. Egyébként jó.

Nagy Csaba